

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

ALFRED DE MUSSET

~~16254~~

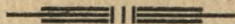
Frederic și Berneretta

NUVELĂ

TRADUCERE

DE

G. BELCOT

L. 146

[1910]

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY

No. 37 — CALEA VICTORIEI — No. 36

Tip. Cooperativa

~~W~~

D

1964
2000

PROPERTY OF UNIVERSITY OF ALABAMA

LIBRARY

I.

Către ultimii ani ai restaurațiunei, un tânăr din Besançon, numit Frederic Hombert, venise la Paris să învețe dreptul. Familia sa nu era bogată, și 'i da cam puțini bani pentru întreținere; dar, cum era băiat cu chibzuială, puținul acesta îi era de-ajuns. Locuia în cartierul latin, ca să-i fie la îndemână urmarea cursurilor; gusturile și firea îi erau atât de potolite că abia de se duceà să viziteze preumblările, piețele și monumentele cari sunt la Paris obiectul curiozității streinilor. Societatea câtor-va tineri cu cari avusese ocazia să se împrietenească la școala de drept, câte-va case pe cari niște scrisori de recomandatie i le deschisese ereau singurele sale distracții. Intreținea o corespondență regulată cu părinții și le vestea succesul examenilor sale pe măsură ce le da. După ce muncise cu sârguință trei ani de zile, în sfârșit văzù so-

sind momentul când trebuia să iasă avocat ;
 îi mai rămăsese doar să susție teza, și chiar
 își hotărâse epoca întoarcerii la Besançon,
 când o împrejurare neprevăzută veni să-i
 turbure pentru cât-va timp liniștea.

Stătea în strada Harpei, la etajul al trei-
 lea, și la fereastră avea înșirate flori, pe
 cari le'ngrijea singur. Intr'o dimineață pe
 când le udă, zări, la fereastra din fața lui,
 o fată care începù să râză. Il privea cu
 un aer așa de vesel și de sincer că nu se
 puteu oprî de a nu-i face un semn din
 cap. Ea îi răspunse foarte drăguț la salut
 și, din clipa aceia, luă obiceiul săși dea
 astfel bună ziua în toate diminețele, el
 dintr'o parte a străzei, ea de cea l'altă.
 Intr'o zi Frederic sculându-se mai de vreme
 ca de obicei, după ceși salută vecina,
 luă o foaie de hârtie, o îndoii în formă
 de scrisoare și i-o arătă de departe fetei,
 ca și cum ar fi întreat-o dacă poate să-i
 scrie ; ea însă dădù din cap în semn de
 refuz și plecă de la fereastră cu un aer
 supărat.

A doua zi, întâmplarea făcù să se întâl-
 nească amândoi pe stradă.

Domnișoara se'ntorcea acasă însoțită de un tânăr pe care Frederic nu'l cunoștea și nici nu'și aducea aminte să'l fi văzut când-va printre studenți. După înfățișarea și îmbrăcămintea vecinei sale, deși purtă pălărie, el se gândi că fata trebuia să fie ceia ce se cheamă la Paris o grisetă. Cavalerul, după vârstă, nu era fără îndoială decât un frate sau un amant și semănă mai curând a amant decât a frate. Ori cine ar fi fost el, Frederic hotărâ să nu se mai gândească la întâmplarea asta. Cum dădu primul frig, își scoase florile dela fereastră de unde erau așezate ; dar, fără să vrea, tot se mai uită pe afară din când în când ; își trase lângă fereastră biuroul la care lucra, și 'și potrivî perdeaua așa tel ca să poată pândi fără să fie zărit. Vecina, nici ea nu se mai vedeà dimineața. Apărea une-ori cam pe la cinci seara ca să'și lase perdelele după ce'și aprindeà lampa. Frederic încercă într'o zi să'i trimită o sărutare. Fu mirat văzând că dânsa îi răspunde la tel, tot cu aceeași voioșie cum tăcuse odinioară cu salutul. Luă din nou bucata de hârtie care rămăsese îndoită pe masă

și, explicându-se prin semne cum putu mai bine, cerea săi se scrie sau să-i primească biletul. Răspunsul însă nu fu mai favorabil ca întâia dată; grisetă iar dădu din cap, și tot ast-fel se întâmplă timp de 8 zile. Sărutările erau bine venite, cât despre scrisori trebuia să'și mute gândul.

După o săptămână, Frederic, necăjit de-a întâmpina mereu aceleași refuz, rupse hârtia în fața vecinei sale. Ea mai întâi râse, stătù cât-va timp la îndoială, apoi scoase din buzunarul șorțului o scrisoare pe care o arătă la rîndul ei studentului. Cred că vă 'nchipuiți că el n'a dat din cap să zică «nu». Ne putând să'i vorbească, scrise cu litere groase, pe o foaie mare de hârtie de desemn, aceste cuvinte: «Te ador!». După aceia așeză foaia pe un scaun, și puse câte-o lumânare aprinsă de-o parte și de alta. Frumoasa grisetă, înarmată cu o lorgnetă, putu să citească ast-fel prima declarație a drăguțului său. Ea 'i răspunse printr'un zâmbet, și făcù semn lui Frederic să coboare până jos să'ia scrisoarea pe care i-o arătase. Vremea era întunecoasă, și se lăsă

o ceață deasă. Tânărul coborâ repede, trecu drumul și intră în casa vecinei; poarta era deschisă și domnișoara stă jos la scară. Frederic, cuprinzând-o 'n brațe, fu mai grabnic s'o îmbrățișeze de cât să-i vorbească. Ea se smunci tremurând toată.

— Ce mi-ai scris? întrebă el; când și cum pot să te mai văd? Ea se opri, se întoarse, și strecurând biletul în mâna lui Frédéric:

— Poftim, îi zise ea, și să nu mai dormi în târg.

Intr'adevăr 'i se 'ntâmplase studentului, câtva timp înainte, cu toată cumiția lui, să nu doarmă o noapte acasă, și Griseta băgase de seamă.

Când doi îndrăgostiți se 'nțeleg, piedicile sunt nimica toată. Biletul primit de Frédéric anunță cele mai mari precauții de luat, vorbea de primejdii cari amenințau și întrebă unde ar fi bine ca dâșii să se vază. Spuneă că nu se putea cu nici un chip în apartamentul tânărului. Trebuiră deci să caute o odăiță prin împrejurimi. Cartierul latin nu duce lipsă de așa ceva. Prima întâlnire eră

fixată, când Frédéric primi scrisoarea următoare:

«Imi spui că mă adori, și nu'mi spui dacă mă găsești frumoasă. Poate m'ai văzut rău, și, ca să mă poți iubi, trebuie să mă vezi mai bine. O să ies cu jupâneasa mea; ieși și dumneata și fii în calea mea. Oprește-mă în drum ca pe o cunoștință, spune-mi câteva vorbe și în timpul asta privește-mă bine. Dacă nu mă vei găsi frumoasă, să mi-o spui și n'am să mă supăr. E simplu de tot și pe urmă eu nu sunt tată rea.

«Mii de sărutări,

«BERNERETTA»

Frédéric se supuse la ordinele iubitei sale și nu pot să vă spun decât că încercarea n'a fost îndoielnică. Cu toate că Berneretta printr'un rafinament de cochetărie, în loc de a se înzestră cu toate gătelile pentru, această întâlnire, din potrivă se prezentase în neorânduială, cu părul strâns sub pălărie. Studentul îi făcù un salut respectuos, îi repetă că o găsește mai frumoasă ca oricând, apoi se 'ntoarse acasă, încântat de noua lui cucerire; a doua zi însă •

găsi cu mult mai frumoasă, când veni la
întâlnire, și acolo văzù el că dânsa n'avea
nevoe de podoabe, și nici de toaletă, fie
chiar cea mai neîngrijită.

II

Frédéric și Berneretta se dădură dragostei aproape înainte de a fi schimbat un singur cuvânt, și începură săși spună «tu» dela primele vorbe ceși rostiră. Inlănțuiți unul de altul, se așezară lângă cămin, unde trozneà un toc strașnic. Acolo Berneretta, rezemânduși de genuchii iubitului său obrazii strălucitori de trumoasele colori ale plăcerii, îi spuse cine e dânsa. Jucase teatru în provincie; o chemà Luisa Durand, iar Berneretta erà un nume; trăia de doi ani cu un băiat pe care nu'l iubeà. Voià, cu orice preț, să scape de el, și săși schimbe felul de viață, fie că ar intrà din nou în teatru, dacă ar găsi vre-o protecție, fie că ar învăța o meserie. De altfel, ea nu dădù nici o lămurire nici despre familia nici despre trecutul ei. Ii anunță numai hotărîrea pe care-o luase să rupă toate legăturile, pe cari nu le mai puteà îndurà.

Frédéric, nu voi să o amăgească, și 'i zugrăvi cinstit situația în care se găsea el însuși; că nu era bogat, și că neavând multe cunoștințe, nu putea să'i fie decât de un ajutor foarte slab.

«Neputându-te lua în sarcina mea, adause el, nu voesc, sub nici un cuvânt, ca eu să fiu pricina unei rupturi; dar, fiindcă'mi vine foarte greu să te împart cu altul, o să plec, cu foarte mult regret, și voiu păstră în inimă amintirea unei zile tericite». Drept răspuns la această declarație neașteptată, Berneretta începù să plângă. «Pentru ce să pleci? zise ea. Dacă mă cert cu aman-tul meu, nu ești tu de vină, de oarece de mult mi-e în gând să fac asta. Dacă voiu intră ca ucenică la o cusătorie, o să mă iubești mai puțin? Prost lucru e că ești sărac, așa e; dar ce vrei? o să facem și noi cum s'o putea».

Frédéric dă să-i răspundă, dar un sărut îl făcù să tacă. «Să nu mai vorbim nici să nu ne mai gândim la asta, spuse în sfârșit Berneretta. Când ți-o fi dor de mine, fă'mi un semn dela fereastră, și de rest nu te mai îngrijii, căci nu te privește.

Timp de aproape șase săptămâni, Frederic n'a mai lucrat de fel. Teza pe care o începuse stă pe masă ; mai scria câte un rând din când în când. Știa că, de 'i vine chef de petrecere, n'are decât să deschidă tereastră ; Berneretta erà gata oricând ; și dacă o întrebà, cum se face Je se bucură de atâta libertate, dânsa răspundeà vecinic că nu e treaba lui. In lădiță aveà câteva economii, cari se duseră repede. După cincisprezece zile, fu silit să se împrumute la un prieten, ca să aibă cu ce să deà un prânz iubitei sale.

Când prietenul acesta, pe care-l chemà Gérard, află noul fel de traiu al lui Frederic : «Ia seama, îi zise, ești amoretat. Gri-seta ta nu are nimic, și nici tu nu ești mai pricopsit ; eu, în locul tău, nu m'ași încrede atât, într'o actriță de provincie ; pasiunile astea duc mai departe decât gândești».

Frederic răspunse râzând că nu erà vorba de nici o pasiune, ci de o dragoste trecătoare. Ii povestì lui Gérard, cum făcuse cunoștință cu Berneretta prin fereastră. «E o fată care nu face alta decât râde, îi spuse

prietenului; nu-i nici o primejdie cu ea, și nu-i nimic mai puțin serios ca legătura noastră».

Gérard crezù și el că așa o fi, dar totuși povățui pe Frederic să se apuce de lucru. Acesta îl asigură că o să-și termine teza în curând, și, ca să nu rămâie de minciună, se așază pe lucru timp de câteva ceasuri; dar chiar în seara aceea îl așteptă Benretta. Plecară împreună la «Bordei» și lucrul rămase baltă.

«Bordeiul» este un fel de Tivoli al cartierului latin, e locul de întâlnire al studenților și al grisetelor. Te-ai așteptă să fie cine știe ce local liniștit, ași, e un local de petrecere: se bea bere și se dansează; o voioșie sinceră, uneori cam zgomotoasă, însuflețește adunarea. Cucoanele elegante acolo poartă bonete rotunde, și «*fashionabili*» veste de catifea; se fumează, se ciocnesc pahare, se face dragoste în aer liber. Dacă poliția ar oprî intrarea, în această grădină, creaturilor pe cari le înscrie în registrele ei, numai acolo poate s'ar mai găsi la Paris, acea faimoasă viață de studenți, viață liberă

și lipsită de griji, ale cărei tradiții se pierd din zi în zi.

Frederic, în calitatea-i de provincial, nu era omul care să strâmba din nas dând de oamenii pe cari-i întâlnește acolo; și Berneretta, care nu avea alt dor decât să petreacă, nu i-ar fi atras luarea aminte. Trebuie să ai oarecari cunoștințe de lume, ca să știi unde e îngăduit sau nu să petreci. Cei doi fericiți ai noștri, nu-și mai alegeau plăcerile; după ce danșau toată seara, se întorceau acasă osteniți și mulțumiți. Frederic era atât de novice, încât cele dintâi nebunii ale tinereții îi păreau fericiri cerești. Când Berneretta, rezemată de brațul său, țupăia mergând pe Bulevardul Nou, își închipuia că nimic nu poate fi mai dulce ca traiul acesta de azi pe mâine. Se întrebau din când în când unul pe altul, unde or să ajungă, dar nici unul nu putea răspunde lămurit la întrebarea asta. Odăița mobilată, situată lângă Luxemburg, era plătită pe două luni; asta era principalul. Uneori, când se întorceau, Berneretta avea la subsi-oară un «pateu» înfășurat în hârtie, și Frederic o sticlă cu vinișor. Se așezau la masă,

fața cânta la dessert cuplete de prin vede-
vilurile pe cari le jucase; dacă uită cuvîn-
tele, studentul improviză, ca să le înlocu-
iască, versuri în onoarea prietenei sale, și
dacă nu găseà o rimă, o sărutare îi ținea
loc. Petreceau astfel noaptea întreagă ei între
ei, fără să se sinchisească de timpul care
treceà.

— Nu mai faci nimic, băiatule, spuneà
Gérard, și dragostea ta trecătoare o să ție
mai mult decât o pasiune. Ia seama; chel-
tuești la parale, și nu te gândești la mij-
loacele pe cari le ai de a le câștigà.

— Fii pe pace, îi răspundeà Frederic,
teza merge bine, și Berneretta o să între
ca ucenică la o cusătorie. Lasă-mă să mă
bucur în tihnă de-o clipă de fericire, și nu
te 'ngrijì atât de viitor.

Se apropià și timpul când să și tipărească
teza. O isprăvi la rezezală și nici nu tu
mare lucru de ea. Frederic se văzù ad-
vocat; trimise la Besançon mai multe e-
xemplare din disertația sa, însoțite și de
diplomă. Tatăl său răspunse la această nouă
bucurie, trimetându-i o sumă cu mult mai
mare decât avea trebuință ca să se 'ntoarcă

acasă. Bucuria părintească veni astfel, fără să știe, în ajutorul dregostei. Frederic putu să înapoieze prietenului banii pe cari-i împrumutase și să'l convingă de netolosul muștrărilor ce'i făcuse. Voi să facă un cadou Bernerettei, dar fata nu primi.

— Tratează-mă c'o masă, îi spuse ea; dacă vreau ceva dela tine, pe tine te vreau.

Cu o fire atât de veselă ca aceia a fetei, cum se 'ntâmplă să aibă cel mai mic ne-caz, se cunoștea numai decât. Frederic o găsi într'o zi tristă și-o întrebă ce are. După oare care șovăire, ea scoase din buzunar o scrisoare.

— Uite, o scrisoare anonimă, zise ea; a primit-o eri băiatu cu care trăesc, și mi-a dat-o spunându'mi că nu dă nici un crezământ unor invinuiți neiscălite. Cine o fi scris-o nu știu. Și ortografia și stilul sunt destul de proaste; dar ori cum, e destul de primejdios pentru mine; mă denunță ca pe o fată pierdută, și merge până acolo că arată precis ziua și ceasul ultimilor noastre întâlniri. Trebuie să fie cine-va de-a casei, vre-o portărită sau vre-o jupâneasă; nu știu ce să fac, nici cum să mă

feresc de pericolul care mă amenință.

— Ce pericol? întrebă Frederic.

— Nici un alt pericol, spuse râzând Berneretta, decât că e 'n joc viața mea. Am de a face cu un om iute din fire și, dacă ar ști că'l înșel, ar fi în stare să măucidă.

Frederic mai citi odată scrisoarea și o cercetă cu deamănuntul, dar degeaba nu putu să ghicească scrisul. Se întoarse acasă foarte îngrijat, și hotărât să nu se mai vadă cu Berneretta câte va zile; dar în curând primi dela ea un bilet.

«Știe tot, scria dânsa; nu știu cine-o fi vorbit, eu cred că portărița. O să vie să te vază; vrea să se bată cu tine. N'am tăria de-ați scrie mai mult; sunt mai mult moartă ca vie».

Frederic își petrecu toată ziua în odaie; se așteptă la vizita rivalului său, sau dacă nu la o provocare. Fu mirat că nu primește nici una nici alta. A doua zi și timp de alte opt zile, aceiași tăcere. În sfârșit află că d-l de N***, amantul Bernerettei, avusese cu ea o explicație, că după aceia dânsa plecase de acasă și fugise la mamă-sa. Rămas

sigur și desnădăjduit de pierderea unei amante pe care o iubea la nebunie, tânărul plecase într' o dimineață de-acasă și nu se mai văzuse. După patru zile, văzând că se mai întoarce, au deschis ușa apartamentului său; lăsase pe masă o scrisoare prin care își anunță planul fatal. Abia o săptămână mai târziu se găsiră în pădurea dela Meudon rămășițele acestui nenorocit.

III

Impresia pe care o simți Frederic la vestea acestei sinucideri fù adâncă. Deși nu cunoscuse pe acel tânăr, deși nu schimbase o vorbă cu el, totuși îi cunoștea numele, care erà al unei familii ilustre. Văzù sosind părinții, frații în haine cernite, și află tristețele amănunte ale cercetărilor pe cari fuseseră nevoiți să le facă spre a putea descoperi pe mort. Au sigilat tot; curând după aceia tapițerii ridicară mobilele; fereastra la care lucrà Berneretta rămase deschisă și nu se mai putea zări printr'însa decât pereții unui apartament pustiu.

Nu ai remușcări decât atunci când ești vinovat, și Frederic n'avea să 'și facă nici o învinuire serioasă, de oarece nu înșelase pe nimeni, și nici nu știuse vre-odată măcar, în mod limpede, unde ajunseseră lucrurile între grisetă și amantul ei. Dar se simțea parcă pătruns de groază văzându-se fără

voe pricina unei fatalități atât de crude. «De ce n'a venit la mine! își zicea; de ce nu 'și-a întors spre mine arma de care s'a slujit în mod atât de funest! Nu știu ce-ași fi făcut, nici ce s'ar fi petrecut; dar ini-ma'mi spune că nu s'ar fi întâmplat o astfel de nenorocire.

«De ce n'am aflat cel puțin că o iubea atât de mult? De ce n'am fost martorul durerii sale! Cine știe? Poate ași fi plecat; poate l'ași fi convins, l'ași fi tămăduit, l'ași fi adus în fire prin cuvinte sincere și prietenești. În orice caz ar fi trăit încă, și mi-ar fi plăcut mai bine să'mi reteze brațul decât să mă gândesc că omorându-se, a pronunțat poate numele meu!»

În mijlocul acestor triste frământări de gânduri îi sosi o scrisoare dela Berneretta; era bolnavă în pat. În cea din urmă scenă avută cu ea, D-l de N*** o lăsa, și dânsa căzuse rău. Frederic porni s'o vadă, dar nu avu curajul.

Păstrând-o de amantă 'i se părea că făp-tuește o crimă. Hotărî să plece; după ce 'și regulă treburile, trimise bieteii fete ce putu

îi făgădui că n'are s'o părăsească de-o fi când-va în mizerie ; apoi se întoarse la Besançon.

Sosirea lui a fost, după cum cred că vă'nchipuiți, o zi de sărbătoare pentru familie. Il felicitară pentru noul său titlu, îl asaltară cu întrebări relativ la șederea-i în Paris ; tatăl său îl plimbă cu mândrie pe la toate persoanele cu vază din oraș. Nu mult după aceia îi împărtășiră un plan pus la cale în timpul lipsei sale : se gândiseră să'l însoare, și îi propuneau mâna unei tinere și frumoase persoane care avea o stare frumușică.

El nici nu refuză, nici nu primea, avea în suflet o jale pe care nu putea s'o'nvingă. Se lăsă purtat pe unde voiau, răspundeă cum putea mai bine la întrebările ce 'i se puneau și se sileă chiar să facă curte pretendentei, dar se achită de toate datoririle acestea, fără plăcere și aproape în silă : nu doar că Berneretta îi fusese atât de dragă încât să'l facă să dea cu piciorul unei căsătorii avantajoase ; dar ultimile întâmplări avuseseră înrâurire atât de mare asupra'i că nu putea să se reculeagă așa de repede. Intr'o inimă turburată de

amintire, nădejdea nu'și mai găsește loc ; aceste două sentimente, în extrema lor repeziciune, se exclud unul pe altul : doar când încep să slăbească se împac, se îmblânzesc și sfârșesc prin a se chema unul pe altul.

Domnișoara de care e vorba avea o fire foarte melancolică. N'avea pentru Frederic nici simpatie, nici antipatie ; și ea, ca și dânsul, numai din supunere se învoia la planurile părinților săi. Mulțumită libertății ce aveau de a vorbi împreună își dădură seamă și unul și altul de adevăr. Simțiră că dragostea nu se lipea de ei și prietenia le veni fără efortare. Intr'una din zile cele două familii aranjase o petrecere câmpenească. La întoarcere, Frederic dădu brațul viitoarei. Ea îl întreabă de n'a lăsat cumva la Paris vreo slăbiciune, și el îi povestì toată întâmplarea. La început dânsa o găsea nostimă și o considera de fleac ; Frederic de-asemeni nu vorbea decât ca de o nebunie fără importanță ; dar sfârșitul povestirii îi părù serios D-șoarei Darcy (așa o chema pe tată).

«Doamne, zice ea, e grav de tot. Pricep

ce trebuie să se fi petrecut în D-ta, și te stimez mai mult. Dar nu ești de vină; o să treacă cu timpul. Părinții D-tale sunt tot atât de grăbiți ca și ai mei ca să închee căsătoria pe care și-au pus'o în minte; ai încredere în mine. Te voi cruța cât îmi va sta'n putință de neplăcerile posibile și, în tot cazul, de plictiseala unui refuz».

După cuvintele acestea se despărțiră. Frederic bănuî că și D-ra Darcy ar avea vre-o destăinuire de făcut. Nu se înșelase. Dânsa iubea un ofițer fără avere care o ceruse și fusese respins de familie. La rândul-i, dădù și ea dovadă de sinceritate, și Frederic i-a jurat că n'o va face să se căiască. Se stabilise între ei un fel de învoială tăcută de a se împotrivi părinților, părănd totuși că se supun voinței lor.

Ii vedeai mereu unul lângă altul, dansând împreună la bal, vorbind în salon, mergând singuratici la pieumblări, dar după ce se purtau toată ziua ca doi îndrăgostiți, la plecare își strângeau mâna și-și repetau în fiecare seară că niciodată nu vor deveni soți.

Asemenea situații sunt foarte primejdi-

oase. Au un farmec care te îmboldește și inima ți se deschide cu încredere ; amorul însă e o zeitățe geloasă care se necăjește de 'ndată ce nu-ți mai este teamă de dânsa, și uneori te pomenești iubind numai fiindcă ai făgăduit să nu iubești. După câțva timp Frederic își câștigase din nou veselia ; în definitiv își zicea că nu e el vinovat dacă o intrigă nevinovată a avut un desnodământ atât de sinistru ; că oricare altul în locul lui ar fi făcut la fel, și că în sfârșit trebuie să uiți aceia ce nu se mai poate îndrepta.

Incepù să simtă plăcere de a vedeà în toate zilele pe D-ra Darcy : îi se părea mai drăguță ca la prima vedere. Nu-și schimbă felul de a se purtă față de dânsa ; dar încetul cu încetul începù să pună în vorba și în protestările sale de prietenie o oarecare căldură care cam da de bănuir. Fata a observat ; instinctul feminin a înștiințat-o numaidecât de ceea ce se petreceà în inima lui Frederic. Fù măgulită și aproape mișcată ; dar, fie că erà mai constantă ca el, fie că nu voià să-și calce cuvântul, luă hotărîrea de a rupe definitiv cu el și de a-i luà orice speranță.

Pentru aceasta trebuia să aştepte o explicaţie mai hotărâtă, şi ocazia se prezintă în curând.

Intr'o seară, pe când Frederic se arătase mai voios ca de obicei, D-ra Darcy, în timpul ceaiului, se retrase într'o odăiţă mai la oparte. O oarecare dispoziţie romantică, care adesea e naturală femeilor, îi da în ziua aceia în vorbă şi în privire o atracţie nedefinită.

Fără să-şi dea seamă de ce se petrece în sine, ea îşi simţea facultatea de a produce o impresie violentă, şi cedă ispitei de a se tolosi de puterea sa, chiar de ar fi trebuit să suferă ea însăşi.

Frederic o văzuse ieşind ; se luă după dânsa, se apropiè şi după câteva vorbe relativ la tristeţea pe care o remarcă la dânsa :

— Ei, Domnişoară ! zise el, ştii că se apropie ziua când o să trebuiască să te declari într'un fel ? Găsit-ai vre-un mijloc ca să 'nlătore această necesitate ? Pentru asta am venit să te consult. Tatăl meu mă tot întreabă într'una, şi nu ştiu ce să'i mai răspund. Ce-aşi putea obiecta împotriva acestei alianţe şi cum să-i spun că

nu'mi placi ? Dacă m'ași preface că nu te găesc destul de frumoasă, de cuminte, sau de deșteaptă, nimeni n'ar vrea să mă creadă. Trebuie dar să le spun că iubesc pe alta, și cu cât vom întârzia, cu atât ași minți spunând-o. Și cum ar putea să fie alt-fel ? Pot oare neatins să te văd într'una ? Chipul unei ființe absente, în fața D-tale, poate oare să nu se șteargă ? Invață-mă dar ce să răspund și care ți-e părerea. Intențiile D-tale nu s'au schimbat ? Lăsa-vei tinerețea să-ți se topească în singurătate ? Rămâ-ne-a-vei credincioasă unei amintiri, și această amintire ți va fi de ajuns ? Dacă judec dupe mine, mărturisesc că n'o pot crede, căci mi se pare o înșelăciune să te înpotrivești propriei D-tale inimii și soartei obștești care voește ca omul să uite și să iubească. Mă voiu ține de cuvânt, dacă'mi vei porunci ; dar nu m'ași putea opri de-ați spune cât de crudă mi-ar fi această supunere. Află dar că acum de D-ta singură atârnă viitorul nostru, și hotărește.

— Nu mă miră cele ce mi-ai spus, răspunse D-șoara Darcy, așa vorbesc toți bărbații. Pentru dânsii, momentul de față este

totul, și și-ar sacrifica viața întreagă pentru ispita de a face un compliment. Femeile au și ele ispite de soiul acesta; cu deosebire că ele știu să li se împotrivescă. Rău am făcut că m'am încrezut în D-ta, și e drept să trag păcatul; dar, chiar dacă refuzul meu te-ar răni, chiar de mi-ași atrage ura D-tale, vei afla de la mine un lucru de al cărui adevăr te vei convinge mai târziu: numai odată iubește omul în viață, când este în stare să iubească. Nestatornicii nu iubesc; ei se joacă cu inima. Știi că, pentru căsătorie, se spune că prietenia e deajuns; se poate în anumite cazuri; dar cum s'ar putea așa ceva cu noi, când D-ta știi că iubesc pe altul? Admițând că ai abuzat acum de încrederea mea și m'ai hotărâ să te iau de bărbat, ce te-ai face cu taina asta când ți-ași fi soție? N'ar fi d'ajuns atât ca să ne facem cu neputință fericirea? Să zicem că dragostele D-tale parisiane nu sunt decât nebunii de băiat tânăr. Gândești însă că ele m'au făcut să am ideie bună de inima D-tale, și că o să'mi fie indiferent știindu-te cu o fire atât de ușuratică? Crede-mă Fre-

deric, adause ea luând mâna tânărului, crede-mă, zău așa, o să iubești într'o zi, și în ziua aceea, dacă'ți vei aduce aminte de mine, o să ai poate oare-care stîmă pentru aceea care a îndrăznit să'ți vorbească ast-fel. Atunci ai să știi ce va să zică amorul.

D-șoara Darcy după vorbele acestea s'a sculat și a plecat. Văzuse turburarea lui Frédéric și efectul pe care'l produse asupra'i discursul ei; îl lăsase plin de tristeță. Bietul băiat eră prea neexperimentat ca să'și închipue, că într'o declarație atît de formală, putea să fie și cochetărie. Nu cunoștea pricinile ciudate cari cărmuesc câteodată acțiunile femeilor; nu știa că aceea care vreă cu adevărat să refuze se mulțumește să spună : Nu, și că aceea care se explică vreă să fie convinsă.

Oricum conversația asta avu asupra-i o influență foarte neplăcută. În loc să caute s'o convingă pe D-șoara Darcy, în zilele următoare, a evitat orice ocazie de a mai vorbi singur cu ea. Prea mândră ca să se căiască, fata l'a lăsat să se îndepărteze în tăcere. El se duse la tatăl său, și îi vorbi de nevoia de

a-și face stagiul. Cât despre căsătorie, se însărcinase D-șoara Darcy să răspundă cea d'întâi; ea n'a îndrăznit să refuze de tot, de teamă să nu'și supere familia, dar ceru să i se dea timp de gândit, și dobândi să fie lăsată în pace timp de un an. Frédéric se grăbi dar să se întoarcă la Paris; îi mai sporiră cu ceva banii de 'ntreținere, și, plecă din Besançon mai trist de cum venise. Amintirea ultimei convorbiri cu D-șoara Darcy îl urmărea ca o prevestire funestă, și pe când diligența îl ducea departe de țară, el repetă încetișor: «Ai să știi ce va să zică amorul».

IV

De data aceasta, nu mai locuia în cartierul latin; avea treabă la Palatul de Justiție, și și luă o cameră pe lângă cheiul Florilor. Abia sosit primi vizita prietenului său Gérard. Acesta, în timpul lipsei lui Frédéric, căpătase o moștenire grasă. Moartea unui unchiu bătrân îl făcuse bogat; avea un apartament pe Chaussée-d'Antin, avea gabrioletă și cai; pe lângă acestea mai întreține și o amantă frumoasă; era în contact cu o mulțime de tineri; se jucă la el cărți toată ziua, și uneori chiar toată noaptea. Frecventă balurile, spectacolele, preumblările; într'un cuvânt, din studentul modest de odinioară devenise un tânăr la modă.

Fără să și părăsească studiile, Frédéric fu târât în vârtejul de care era împresurat prietenul său. Nu mult după aceea începù să disprețuiască plăcerile de altă dată dela «Bor-

dei». Nici când nu s'ar fi dat în vileag acolo, niște tineri cu parale. Adesea petrec în tovărăși mai puțin bune, dar ce are aface; așa e obiceiul, și e mai nobil să petreci la Musard cu lichele decât pe bulevardul Nou cu oamenii cum se cade. Gérard nu făcea nici o partidă fără să'l ia și pe Frédéric. Acesta, după ce se împotrivi câțva timp, se lasă să fie condus. Făcù deci cunoștință cu o lume necunoscută pentru el; văzù de aproape actrițe, dăntuitoare, și apropierea acestor zeițe produce un efect colosal asupra unui provincial; se împrieteni cu jucători, cu zăpăciți, cu oameni cari vorbesc râzând de două sute de napoleoni pierduți în ajun; și s'a întâmplat să petreacă noaptea cu ei, și să'i vadă, a doua zi de dimineață, după douăsprezece ceasuri de băutură și de cartoforie, întrebându-se pe când își făceau toaleta în ce chip să'și petreacă ziua. Fu invitat la supeuri unde fiecare are lângă el o femeie care'i aparține, căreia nu'i vorbești și pe care o iei la plecare ca și cum ți-ai luà bastonul și pălăria. În scurt, asistă la toate ciudățeniile, la toate plăcerile acestui fel de viață ușoară, supărătoare, ferită

de tristețe, pe care o duc doar câțiva aleși cari numai prin destătare par a ține de restul rasei omenești. La început se simțea bine, întrucât pierduse reaua dispoziție și amintirile neplăcute. Și, într'adevăr în o asemenea sferă, nu e chip să fii cătuși de puțin îngândurat; ori trebuie să petreci ori trebuie să pleci.

Frederic însă își făcù rău totdeodată, căci își pierduse cumințenia și obiceiurile ordinei, ocrotitoarea supremă. Nu prea aveà cu ce să joace, și a jucat; spre nenorocul lui la început a câștigat, așa că din câștig a avut ce pierde.

Până atunci își făcea hainele la un vechiu croitor din Besançon, la care familia sa lucrà de ani de zile; îi scrisese că nu-i mai plac hainele pe cari, le făcea și își luà un croitor la modă.

Ba începu să nu mai aibă timp să se ducă nici la Palat: și cum ar fi avut cu niște oameni cari, în felul lor de traiu zăpăcit, nu mai au răgaz să citească un jurnal?

Își făcea prin urmare veacul pe bulevard; prânzea la cafenea, se ducea la Bois, aveà haine frumoase și galbeni în buzunare;

nu-i mai lipseà decât un cal și o metresă ca să fie un filfison desăvârșit.

Asta nu e puțin lucru, e drept; în timpurile trecute un bărbat nu erà bărbat, și nu simțeà că trăește, decât cu condiția să posede trei lucruri: un cal, o femeie și o spadă. Secolul nostru prozaic și tricos, întâi și 'ntâi, din acești trei prieteni, a curățat pe cel mai nobil, pe cel mai sigur, pe cel mai nedespărțit de omul de inimă. Nimeni nu mai are spada la brâu; dar vai! puțini oameni au cal, și sunt unii cari se mândresc de-a trăi fără metresă.

Intr'o zi Frederic având datorii urgente de plătit se văzuse forțat să facă demersuri pe lângă tovarășii săi de chef, cari nu putură să'l îndatoreze. Căpătă în sfârșit, cu iscălitura lui, trei mii de franci dela un bancher care îl cunoșteà pe tată-său. Când s'a văzut cu suma asta în buzunar, simțindu-se vesel și liniștit după atâta frământare, dădù o raită pe bulevard înainte de-a se întoarce acasă. Când treceà de colțul stradei Păcei ca să iasă la Tuileries, o femeie care erà la brațul unui tânăr începù să râdă la el: erà Berneretta. Stătù pe

loc și o urmărit cu ochii ; și dânsa la rând-u-i, întoarse capul de mai multe ori ; el își schimbă drumul fără să cam știe pentru ce, și se pomeni la cafeneaua «Paris».

Se plimbă acolo de vre-un ceas, și tocmai pornise să prânzească, când iată Berneretta trecu din nou. Era singură, el o oprî și-o întrebă dacă vrea să prânzească împreună. Dânsa primi și luându-l de braț, îl rugă s'o ducă la un birt mai dosnic.

— Haidem la o cârciumă, spuse ea cu veselie ; nu-mi place să prânzesc pe stradă.

Se urcară în trăsură, și, ca odinioară, își dădură mii de sărutări mai înainte de a vorbi de dânsii.

Prânzul fu voios, și amintirile triste alungate. Berneretta se plângea totuși că Frederic nu venise s'o vadă, dar el se mulțumi să-i răspundă că ea ar trebui să știe pricina. Dânsa citi îndată în ochii iubitului său, pricepù că trebuie să tacă. Instalați lângă un foc bun, ca și în prima zi, nu se mai gândeau decât să se bucure în libertate de tericita întâlnire pe care le-o hărăzise întâmplarea. Vinul de Champagne le

însufleți veselia, și odată cu veselia venită și drăgălașele nimicuri pe cari le inspiră această licoare de poet, disprețuită de cei delicati. După ce au prânzit, au mers la spectacol. La unsprezece ceasuri, Frederic întrebă pe Berneretta în ce loc s'o conducă ; ea tăcu câțva timp, jumătate rușinată - jumătate temătoare, apoi înlănțuind brațele pe după gâtul băiatului, îi spuse cu sficiune :

— La tine.

Fu oarecum mirat că o găsește liberă.

— Ei ! și chiar de n'ași fi, răspunse ea, nu crezi că te iubesc ? Dar sunt, adaoase ea repede, văzând pe Frederic stând la indoială ; persoana care mă însoțește adineauri te-o fi pus poate pe gânduri ; te-ai uitat la ea ?

— Nu, m'am uitat doar la tine.

— E un băiat foarte de treabă ; e negustor de moutăți și e destul de bogat ; vrea să mă ia de nevastă.

— Să te ia de nevastă, zici ? Serios ?

— Foarte serios ; nu l-am amăgit, știe toată povestea vieții mele ; dar e amorea mea mine. O cunoaște pe mama, și m'a cerut ei acum o lună. Mama nu voia

să spună nimic pe socoteala mea : cât pe-aci să mă ba „când a aflat că i-am dat pe față tot. El vrea să mă ia ca să-i ții socotelile ; ar fi o atacere destul de bună, fiindcă câștigă până la 14 mii de franci pe an ; totuși nu se poate din nenorocire.

— Pentru ce ? E vre-o piedică ?

— O să'ți spun eu ; hai să mergem acum la tine.

— Nu, mai întâiu vorbește'mi cinstit.

— O să'ți râzi de mine. Am stimă și prietenie pentru el, e cel mai bun om de pe pământ ; dar prea e gros.

— Prea gros ? Ce nebunie !

— Păi nu'l văzuși : e gros și mărunțel, pe când tu ai o talie așa frumoasă !

— Dar la față, cum e ?

— Nu-i așa urât ; are un merit, pare om bun, și chiar și e. Nici nu pot să'ți spun ce recunoscătoare îi sunt, și de-ași fi vrut eu, chiar fără să se 'nsoare cu mine, câte nu mi-ar fi făcut. Pentru nimic în lume n'ași vrea să'i pricinuesc vre-o supărare, și dacă i-ași putea face vre-un serviciu, 'i l'ași face din toată inima.

— Ia'l de bărbat, dacă e așa.

— Peste puțină ; prea e gros. Haidem la tine, vorbim noi.

Frederic se lăsa târît, și, a doua zi când s'a trezit, uitase necazurile îndurate și ochii cei frumoși ai D-șoarei Darcy.

V

Berneretta l'a părăsit după amiază, și nu a voit să fie însoțită până acasă. El își puse de-oparte banii împrumutați, foarte hotărît să-și plătească datoriile ; dar nu s'a prea grăbit să le plătească. Câtva timp dupe aceia luă parte la un supeu al lui Gérard : se despărțiră tocmai la ziuă. La plecare Gérard l'a oprit.

— Ce-ai de gând să faci ? îi zise ; prea e târziu ca să ne mai culcăm ; hai să dejunăm undeva la țară.

Petrecerea fù aranjată, Gérard trimise la metresa lui s'o deștepte, și s'o vestească să fie gata.

— Păcat, zise el lui Frédéric, că n'ai și tu pe cineva de luat ; am face «vis-à-vis», ar fi mai nostim.

— Asta-i pricina ? răspunse Frédéric, cedând unui imbold al amorului propriu ; dacă ții atât, o să scriu două rânduri și să

le ducă teciorul tău până aci, la doi pași; deși e puțin cam de dimineață, Berneretta o să ve, cu siguranță.

— Bravissimo, ce e cu Berneretta asta? Nu cumva e Griseta ta dealtădată?

— Tocmai! Imi făceai morală privitor la dânsa.

— Zău? spuse Gérard râzând; de unde știi, poate aveam dreptate, fiindcă tu ești statornic din fire, și e cam primejdie cu domnișoarele astea.

Pe când vorbeà, intră metresa lui; Berneretta nu s'a făcut așteptată, a sosit gătită cât mai frumos. Trimiseră să le aducă o trăsură cu ziua, și, cu tot timpul destul de răcoros, porniră la Montmoroncy. Cercul era limpede, soarele strălucea, tinerii fumau, cele două cocoane cântau: după vre-o două leghe, erau prietene.

Făcură o preumblare călare; galopând prin păduri, Frédéric își simția inima bătând; niciodată nu se găsisse mai la largul lui; Berneretta era lângă el, și vedeà cu mândrie impresia pe care o produceà asupra lui Gérard figura încântătoare a tetei aprinsă de atâta goană. Dupe un ocol lung

prin pădure, se opriră pe un mic dâmb unde se găseà o căsuță și o moară. Morărița le dădù o sticlă cu vin alb, și se așezară pe pajiște.

— Ce bine ar fi fost, spuse Gérard, dacă am fi luat ni scaiva prăjituri; digestia se face repede când ești călare, și simt că mă ia cu foame; am fi făcut un prânzuleț, co-lea pe iarbă înainte de a relua drumul hanului.

Berneretta scoase din buzunar o brânzoaică pe care o cumpărase în treacăt dela Saint-Denis, și i-o oferì cu atâta gingașie lui Gérard, că aceasta-i sărută mâinele drept mulțumire.

— Să facem ceva mai bun, spuse ea, în loc să ne întoarcem în sat, hai să mâncăm aici. S'o găsi în căsuța temeiei ăștia un stert de berbec; pe urmă uite colo niște găini pe cari o să ni le trigă. S'o întrebăm dacă se poate; până să pregătească cina, noi o să dăm o raită prin pădure. Ce ziceți de asta? Tot mai bine are să fie decât anticele potârnici dela «Calul-Alb».

Propunerea fu primită; morărița voià să se scuze, dar' luându-i ochii un galben pe care 'i l'a dat Gérard, se apucă numai de-

cât de lucru, și sacrifică găinăria. Nu cred să fi fost vre-odată prânz mai vesel. A durat mai mult decât socotiseră oaspeții. Soarele dispărură în curând după frumoasele coline din Saint-Leu; nori deși acoperiră valea, și o ploaie răpăitoare începură să cadă.

— Acum ce-i de făcut spuse Gérard. Avem aproape două leghe până să ajungem la Montmorency, și asta nu e furtună de vară să zici că trece, e curat ploaie de iarnă, toată noaptea o să ție.

— De ce asta ? spuse Berneretta ; o ploaie de iarnă trece ca oricare alta. Hai să facem o partidă de cărți ca să ne treacă timpul ; când o ieși luna, o să avem timp frumos.

Morărița, cred vă 'nchipuiți, n'avea cărți în moară ; prin urmare, renunțară la partidă. Cecilia, metresa lui Gérard, începuse să regrete hanul, și era tare îngrijată de rochia ei cea nouă. Puseră caii la adăpost sub un șopron. Doi flăcăi zdraveni, destul de urâți la față, intrară în odae ; erau băeții morăriței, cerură demâncare, prea puțin mulțumiți că dau peste niște străini. Gérard era neliniștit, Frederic își pierduse dispoziția.

Nimic nu-i mai trist ca niște oameni cari râd, și cărora o întâmplare neprevăzută le taie cheful. Singură Berneretta mai erà veselă și părea că nu se 'ngrijește de nimic.

— Fiindcă n'avem cărți, spuse ea, să vă propun eu un joc. Deși suntem în Noembrie, mai întâi să 'ncercăm să găsim o muscă.

— O muscă, zise Gérard; ce să faci cu ea?

— S'o găsim numai, și o să vedeți pe urmă. După multă căutare musca fù dibuită. Biata insectă erà amorțită de apropierea iernii.

Berneretta o apucă binișor, și o puse în mijlocul mesei. După aceia le-a spus la toți să se așeze.

— Acuma, urmă ea, sa luăm fiecare câte o bucățică de zahăr, și s'o așezăm în fața noastră aci pe masă; asta o să fie miza. Nimeni să nu vorbească sau să miște. Lăsați musca să se trezească; uite-o că a și început să miște; o să se pună pe una din bucățelele de zahăr, apoi o să zboare, o să se ducă la alta, o să se 'ntoarcă după cum o avea toane.

«De câteori o bucăţică de zahăr o va atrage şi-o va oprî, acela cui aparţine bucăţica va luà o monedă, până ce s'o goli farfuria, şi pe urmă începem din nou».

Glumeaţa ideie a Bernerettei le-a înviorat veselia. Făcură cum i-a învăţat; alte două trei muşte sosiră. Fiecare, în cea mai religioasă tăcere, le urmăreà cu privirea, pe când ele se 'nvârteau în aer pe d'asupra mesei. Când se aşezà vre-una pe zahăr, erà un răs general. A trecut aşà un ceas, şi ploaia a încetat.

— Nu pot suferi femeia posacă, spuneà Gérard prietenului său la întoarcere; trebuie să recunoşti că veselia e mare lucru la om; poate e cel mai mare, căci cu ea n'ai nevoie de altele. Griseta ta, uite a găsit mijlocul să schimbe în plăcere un ceas de plictiseală, şi asta m'-a făcut să am mai bună ideie de dânsa decât dacă ar fi compus o poemă epică. Dragostea voastră o să dureze mult.

— Nu ştiu, răspunse Frederic, luând acelaş aer de uşurinţă ca şi tovarăşul său; dacă îţi place, n'ai decât să-i faci curte.

— Nu eşti sincer, fiindcă tu o iubeşti şi te iubeşte şi ea.

— Da, toane de-ale ei ca și altă dată.

— Ia seama la toanele astea.

— Țineți-vă de noi, domnilor, strigă Berneretta, care galopă înainte cu Cecilia. Ele se opriră pe un platou, și cavalcada făcù un popas. Luna se ridică, făcându-și loc printre masivii întunecoși, și, pe măsură ce se 'nălță, norii păreau că fug din fața ei.

Dedesuptul platoului se întindea o vale în care vântul clătină o mare de verdeață mohorâtă; ochiul nu putea distinge nimic, și acolo, la șese leghe de Paris, te-ai fi putut crede în fața unei râpe din Pădurea Neagră. Deodată astrul ieși din orizont; o imensă rază de lumină lunecă pe creasta pădurilor și se risipi în spațiu într'o clipire; codrii cei înalți, tufișurile de castani, piscurile, drumurile, colinele se iviră 'n depărtare ca prin farmec. Drumetii se priveau, mirați și voioși că se văd.

— Haide Bernerette, strigă Frederic, un cântec!

— Trist sau vesel? întrebă ea.

— Cum vrei. Un cântec de vânătoare, ecoul va răspunde poate.

Berneretta își dădù vâlul pe spate și în-tonă retrenul unei fanfare ; dar de-odată se opri. Strălucitoarea stea a lui Venus, care scânteia pe munte strălucise 'n ochii ei; și, ca sub vraja unui gând mai duios, începù să cânte pe o arie germană versurile următoare, pe care 'i le inspirase lui Frederic un pasaj din Ossian :

«Stea palidă a serei, vestire 'ndepărtată,
Ce fruntea lucitoare, ți-arăți colò'n apus,
Din culmea azurie, din firmament de sus,

Privirea'ți la ce cată ?

Furtuna-i potolită și vântul liniștit,
Pădurea printre frunze tăcută-acum suspină.
Falenul cel de aur, de flori ușor s'anină

In câmpul smălțuit.

Ce cauți tu prin lumea ce 'n somn stă cufun-
dată ?

Spre munți, iată, cu grabă se 'ndreaptă al
tău mers.

Tu fugi tot zâmbitoare, amică 'ngândurată,
Privirea'ți tremurândă, aproape ți s'a șters.
Stea, care luneci tristă, spre cea colină verde,
Tu, larerim 'argintie din neagra nopței haină,
Tu, ce'ndrumezi păstorul pribeag când calea
pierde.

Mânând agale turma prin câmpii plini de
taină ;

Stea, unde mergi tu ast-fel, în noaptea
nesfârșită ?

Culcuș îți cauți oare prin trestia de pe maluri
 Sau, scumpă bălăioară, mânăta de ursită
 Mergi să te scalzi tăcută într'ale mării valuri ?
 De'ți este scrisul ast-fel, ca'n nepătrunsa mare
 Steluță, să se'nece frumosu'ți chip bălai,
 Ah! nu fugi-așa iute, de noi aibi îndurare,
 A dragostei stea scumpă, pe albastrul cer mai stai!

Pe când Berneretta cântă, razele lunei,
 căzându-i pe față, îi dă o paliditate încân-
 tătoare. Cecilia și Gerad o felicitară pentru
 frăgezimea și preciziunea glasului iar Fre-
 deric o înbrățișă cu dragoste.

Se 'ntoarseră la han și cinară. La dessert
 Gérard, al cărui cap se aprinsese mulțu-
 mită unei stricle cu vin de Madera, deveni
 atât de dēsghetat și de galant, că Cecilia îi
 căută gâlceavă ; se certară cu destulă rău-
 tate, și, Cecilia plecînd dela masă, Gérard
 se luă după dânsa cam necăjit. Rămas sin-
 gur cu Berneretta, Frederic o întrebă dacă
 bănuște pricina acestei certe.

— Da, răspunde ea ; nu-i vre-o filozo-
 fie asemenea lucruri,—toată lumea le poate
 pricepe.

— Ei, tu ce gândești ? Băiatul ăsta a
 pus ochii pe tine ; mătușa lui îl plictisește,
 și, ca să'i facă vînt, eu cred că n'ai avea
 decît să zici tu o vorbă.

— Dar ce ne privește pe noi ! Ești gelos ?

— Ba din potrivă ; și știi bine că nici n'am dreptul să fiu.

— Lămurește-te ; ce vrei să spui ?

— Dragă fetiço, vreau să spun că nici averea, nici ocupațiunile mele nu 'mi îngăduie să fiu amantul tău. Asta n'o știi de astă-zi, și eu nu te-am amăgit asupra acestui punct. Dacă ași vrea să fac pe grozavul cu tine, m'ași ruina fără să te fac fericită. Pensiunea mea abia mi-ajunge ; pe urmă curând-curând o să trebuiască să mă 'ntorc la Besançon. Vezi, eu îți explic limpede cum stă chestia, de și o fac în potriva inimei ; dar sunt unele lucruri pe cari nu pot să ți le explic ; așa dar rămâne să'ți dai seama singură și să tegândești la viitor.

— Cu alte cuvinte mă sfătuești să fac ochi dulci prietenului tău.

— Nu ; el îți face ție. Gérard e bogat, eu nu sunt ; el trăește la Paris, în mijlocul plăcerilor, eu sunt destinat să fiu avocat de provincie. Tu îi placi mult și poate că ar fi norocul tău.

Cu toată liniștea sa aparentă, Frederic era mișcat pe când vorbea ast-fel. Berneretta tăcù și se duse de se rezemă de fe-

reastră ; plângea și se silea săși ascundă lacrimile ; Frederic băga de seamă și se apropiè de dânsa.

— Lasă-mă, îi spuse ea. Nu te'nvrednicești să fii gelos de mine, văd bine, și sufer fără să mă plâng ; dar prea îmi vorbești aspru, dragul meu ; mă tratezi întocmai ca pe o fată d'alea, și mă mâhnești fără cuvânt.

Rămase lucru hotărât să petreacă noaptea la han, și să se întoarcă a doua zi la Paris. Berneretta scoase batista ce-o avea înfășurată la gât, și tot ștergându'si ochii o înnodă pe după gâtul iubitului ei. Apoi, lipindu-se de umărul lui, îl atrase încetisor spre alcov.

— Ah ! răule ! îi spuse ea îmbrățișându-l, nu e oare chip să mă iubești ?

Frédéric o strânse în brațe. Iși da bine seama la ce se expune cedând unei porniri de 'nduioșare ; cu cât era mai ispitit să se predeă, cu atât îi era trică de el. Cât p'aci să-i spună că o iubește : cuvântul acesta primejdios îi expiră pe buze, Berneretta însă îl simți în inima ei, și adormiră amândoi mulțumiți, unul că nu'l pronunțase și cel'alt că'l pricepuse.

VI

La întoarcere, de data asta, Frédéric o conduse pe Berneretta până acasă. A găsit-o locuind așa de sărăcăcios că a priceput ușor care era pricina de nu-l lăsase întâi să vină până la dânsa. Ședeà într'o casă mobilată a cărei intrare era un gang întunecos. Nu aveà decât două odăițe mobilate ca vai de lume. Frédéric a încercat să'i facă oarecari întrebări cu privire la starea de strâmtorare în care o vedeà ajunsă, dar abià-abià îi răspundea.

Câteva zile în urmă, pe când veneà să o vadă și intrase în gang, auzi un zgomot ciudat în susul scării. Niște femei țipau; chemau ajutor, s'auzeau amenințări, vorbeau să trimită după poliție. În mijlocul acestui amestec de glasuri, predominà acela al unui tânăr pe care Frédéric îl zări în curând. Era galben la față, cu îmbrăcămintea zdrențuită, beat și de vin și de mânie.

— O să mi-o plătești tu, Luiso! strigă el lovind în pălimar, o să mi-o plătești, lasă: oi pune eu mâna pe tine și oi ști să te fac să m'ascuți sau să te iau d'aici. Nu mă sperii eu de amenințările și țiretele voastre de temei! Țineți minte că o să ne mai vedem în curând. — A cobărit vorbind astfel, și a eșit furios din casă. Frédéric sta la îndoială să se urce, când iată, o vede pe Berneretta pe parmaclâc. Ea îi explică pricina acestei scene. Bărbatul care plecase era frate-său.

— Ai auzit numele acela trist de Luisa, spuse ea plângând, și știi că pe mine mă chiamă așa din nenorocire. Frate-meu a fost astăseară la cârciumă, și când, se întoarce de acolo, iată așa mă tratează, sub cuvânt că nu vreau să-i dau parale ca să meargă iar.

În mijlocul zăpăcelei și a lacrimilor sale ea îi spuse lui Frédéric aceia ce încercase vecinic să'i ascundă. Părinții ei erau tâmplari, foarte săraci, și, după ce au chinuit-o îngrozitor cât a fost mică, au vândut-o dela vârsta de 16 ani, unui bărbat care nu mai era tânăr. Omul acesta, bogat

și generos, îi dăduse oarecare educație; dar murind curând, și ea rămânând fără mijloace, s'a angajat într'o trupă de actori de provincie. Ftate-seu se ținea după ea din oraș în oraș, silind-o să-i dea lui aceia ce câștiga, și o copleșea su lovituri și înjurături când nu putea să-i satisfacă cererile. Atingând în stârșit vârsta de 18 ani, a găsit mijlocul să se emancipeze; dar chiar protecția legii nu o putea garantă de vizitele acestui frate odios care o înfricoșă prin acte de violență și o necinstea prin purtarea lui. Aproape aceasta fu povestirea pe care durerea o zmulse Bernerettei, povestire, al cărei adevăr Frédéric nu'l putea pune în cumpănă dupe chipul cum dânsa vorbise. Chiar de n'ar fi avut dragoste pentru biata fată, tot s'ar fi simțit mișcat de milă. Se întormă unde șeade fratele ei; câțiva galbeni acolo și o cuvântare țeapănă, scoase lucrurile la liman. Dădură ordin portăriței să spună că Bernereta și-a schimbat cartierul, dacă s'o mai prezentă cumva fratele. Inșă e ca și nimic să asiguri asttel liniștea unei femei care duce lipsă de toate. In loc să'și plătească datoriile, Frédéric

plăți pe ale Bernorettei; de geaba a încercat ea să'l împiedice; el nu voi să cugete nici la imprudența ce făptuiă, nici la urmările ce le putea aveà; se lăsă în pornirea inimei, jurându-și că orice s'ar întâmplă, să nu se căiască niciodată de ceia ce făcuse.

Totuși curând tū silit să se căiască; căci, pentru a puteà face față angajamentelor luate, trebui să contracteze altele noi, mai grele și mai costisitoare ca cele d'întâi.

Nu'l înzestrăse natura cu o fire nepăsătoare care, în asemenea împrejurări, face să nu te temi de răul ce te-amenință; cu totul dinpotrivă, din calitățile pierdute îi rămăsese totuși prevederea; devenise întunecat și tăcut, dacă poți fi astfel la vârsta lui. Prietenii băgară de seamă această schimbare; el nu voi să le spună pricina; ca să-i amăgească pe ceilalți asupra lui, se ascunse chiar față de el, și fie din slăbiciune fie din necesitate își așteptă soarta.

Cu toate acestea nu'și schimbăse felul de vorbă cu Berneretta; îi vorbeà mereu de propriata lui plecare, dar, tot vorbind, nu plecà, și se duceà la ea în fiecare zi. Când

s'a obicinuit cu scara, nu 'i s'a mai păruț gangul așa de întunecos: cele două odăițe, pe cari le găsise întâi atât de triste, îi se părură vesele; soarele bătea dimineața în ele, și dimensiunea lor mică le făcea mai calde; găsiră loc să așeze și un pian luat cu chirie.

În vecinătate eră un restaurant bun de unde trimeteau să le aducă prânzul. Berneretta aveà un talent pe care doar femeile îl posedă uneori, acela de a fi și tehuie și economă; dar pe lângă acestea mai numără un merit cu mult mai rar încă, acela că eră mulțumită de toate, și tot gândul ei eră să facă plăcere celorlalți.

Aveà însă și cusururi; fără să fie leneșă, trăia într'o trândăvie neînchipuită. După ce se achitã cu o iuțelã surprinzătoare de treburile micii sale gospodării, restul zilei îl petreceã stând pe canapea cu brațele încrucișate. Vorbeã de cusut și de brodat tot cum vorbeã Frederic de plecare, adică fără să facă nimic din toate acestea. Din păcate multe femei sunt așa, mai ales într'o anumită clasă care ar aveã nevoie de ocupație mai mult ca oricare alta. Sunt la Pa-

ris fete născute fără pâine, cari n'au pus odată mâna pe ac, și cari s'ar lăsa mai curând să moară de foame decât să'și strice degetele.

Când începură petrecherile carnavalului, Frederic, care colindă balurile, soseà la Berneretta la toate ceasurile, ba dimineța în zori, ba în mijlocul nopții. Uneori, sunând la ușe, se întrebà, fără să vreà, dacă o va gasi-o singură ; și, de i-o fi luat locul un rival, dacă are el drept să se plângă ? Nu, fără îndoială, fiindcă după propria-i mărturisire, dânsul refuzà să'și însușească acest drept. Dar, ce să zic ? poate că lucrul de care se temeà îl și doreà în același timp.

Atunci ar fi avut curajul să plece, și necredința iubitei l'ar fi silit să se despartă de ea. Berneretta însă erà mereu singură ; stând lângă foc în timpul zilei, își pieptăna părul cel lung care'i cădeà pe umeri ; dacă erà noapte, când sunà Frederic, alergà jumătate goală, cu ochii închiși și cu răsul pe buze ; îi se asvârleà de gât încă adormită, aprindeà din nou focul, scoteà din dulap de-ale mâncării, vecinic sprintenă și îndatoritoare, neîntrebându-l nici odată de unde veneà.

Cine ar fi putut rezistà unei vieți atât de dulci, unui amor atât de rar și de ușor ?

Ori-care i-ar fi fost grijele de peste zi, Frederic adormea fericit ; și putea el să se deștepte trist, când o vedeà pe vesela-i prietenă ducându-se și venind prin odae, pregătind baia și dejunul ?

Dacă e adevărat că intrevederile rare și piedicele mici ivite 'n cale fac pasiunile mai vii și dau plăcerii un interes de curiositate, trebuie să mărturisim de-asemeneà că e un farmec ciudat, mai dulce, mai primedios poate, în obicinuița de-a trăi cu ceia ce iubești. Se spune că această obicinuiță duce la saturație ; se poate ; dar din ea naște încrederea, uitarea de sine, și când amorul îi rezistă, e la adăpost de ori-ce teamă. Iubiții cari se văd la intervale lungi nu sunt nici o dată siguri de-a se înțelege ; ei se pregătesc să fie fericiți, vor să se convingă unul pe altul că sunt, și caută aceia ce nu se poate găsi, caută cuvinte pentru a exprima aceia ce simt. Acei ce trăesc împreună n'au nevoie să exprime nimic ; simt în același timp, schimbă priviri, își strâng mâna în treacăt ; numai ei cunosc o plăcere

plăcută, dulcea lânchezeala de a doua zi; se odihnesc de transporturile dragostei în brațele prieteniei; m'am gândit une-ori la aceste legături drăguțe văzând două lebede pe un lac limpede lăsându-se duse în voia apei. Dacă la început, un avânt de generositate îl târâse pe Frederic, atracția acestei vieți noi pentru el, însă, îl captivase. Din nenorocire autorul acestei povești, n'are o pană ca aceia a lui Bernardin de Saint-Piere ca să poată da interes amănuntelor familiare ale unui amor liniștit. Chiar și acest dibaciu scriitor, ca să înfrumusețeze povestirile sale naive, aveà noștile aprinse din insula Franței și palmierii a căror umbră tremurà în brațele goale ale Virginiei. În fața celei mai bogate naturi ne zugrăvește el eroii; pe câtă vreme eroii mei se duceau în toate diminețele de trăgeau cu pistolul la Tivoli, de acolo prânzeau une-ori la Véry, și pe urmă mergeau la spectacol? să vă mai spun că, jucau «damele» lângă foc, când li se urà? Cine ar vreà să citească niște amănunte atât de vulgare? și la ce bun, când e de ajuns un cuvânt? Se iubeau, trăiau împreună, asta a durat aproape trei luni.

După acest timp, Frederic se pomeni într'o situație așa de neplăcută, în cât înștiință pe prietena sa de nevoia pe care o avea de a se despărți de dânsa. Ea se așteptă la asta de mult, și nu făcù nici o sfortare ca să'l oprească ; știa că făcuse pentru dânsa toate sacrificiile posibile⁷; nu putea decât să se resemneze, și să-i ascundă durerea pe care o simțea. Au prânzit încă odată împreună. La plecare, Frederic, strecură în mașonul Bernerettei o mică hârtie în care înfășurase tot ce mai avea. Dânsa îl conduse până acasă și tăcù tot timpul drumului. Când se oprì trăsura, dânsa luă mâna iubitului ei, o sărută risipind pe ea câte-va lacrimi, și se despărțiră.

VII.

Frederic cu toate acestea nu aveà nici intenția nici puțința de a plecà. Pe de o parte, obligațiunile pe cari le contractase, pe de alta, stagiul său, îl opreau la Paris. Se puse pe lucru cu ardoare ca să gonească urâtul care dà să'l prinză; nu se mai duse nici pe la Gérard, se închise în casă timp de-o lună, și nu mai ieșea de cât pentru a se duce la Palat. Dar singurătatea în care s'a pomenit așa de-odată, după atâta desfrâu, îl cufundà într'o melancolie adâncă. Une-ori petrecea zile întregi în odaie plimbându-se în sus și 'n jos, fără să deschidă o carte și neștiind ce să facă. Carnavalul se stârșise; dupe zăpezile lui Februarie, veniră ploile 'nghetate ale lui Martie. Ne fiind distrat nici de plăceri, nici de societatea prietenilor, Frédéric se lășă cu amărăciune în prada influenței acestui trist moment al anului,

care cu drept cuvânt a fost numit sezonul mort.

Gérard veni să'l vadă, și-l întrebă care'i pricina de stă așa la pușcărie fără nici un tolos. El îi se spovedi; dar nu primi ofertele de serviciu ale prietenului său.

— A venit timpul, îi zise el, să rup cu niște obiceiuri cari nu mă pot conduce decât la piezare. Mai bine să îndur puțină plictiseală decât să mă expui la consecințele rele ce m'ar aștepta.

Nu și-a ascuns deloc durerea ce resimțea de-a se desparte de Berneretta, și Gérard nu putu decât să'l plângă și să'l felicite în același timp de hotărârea pe care o luase.

Pe la jumătatea postului, se duse la balul Operei. A găsit acolo puțină lume.

Acest din urmă adio spus plăcerilor n'avea nici măcar dulceața unei amintiri. Orchestra, mai numeroasă decât publicul, cântă în pustiu contradanțurile iernei. Câteva măști rățăceau prin foyer; după înfățișarea și felul vorbii lor, se observă că femeile de condiție bună nu mai veneau la aceste serbări uitate. Frederic da să plece, când

un domino s'așeză lângă el, recunoscù pe Berneretta și dânsa îi spuse că n'a venit decât cu speranța de-a'l întâlni.

El o întrebă ce-a făcut de când nu o mai văzuse ; ea-i răspunse că nădăjduște să intre iar în teatru ; că învață un rol pentru debut.

Frederic erà ispitit să meargă împreună să supeze ; dar îi veni în minte ușurința cu care se lăsase antrenat, la întoarcerea lui din Besançon, tot într'o asemenea ocazie ; îi strânse mâna și ieși din sală.

Se spune că mâhnirea prețuește mai mult ca plictiseala ; tristă vorbă ; dar adevărată din nenorocire. Un suflet bine născut găsește în potriva mâhnirii, oricare ar fi ea, energie și curaj ; o durere mare adesea e un mare bine. Urâtul dinpotrivă, roade și distruge pe om ; spiritul amorțește, trupul rămâne nemișcat, și gândul zboară în voia întâmplării. Să nu mai ai nici noțiunea că trăești e o stare mai reă ca moartea. Când prudența, interesul și judecata se împotrivesc unei pasiuni, e lesne primului venit să defăime tocmai pe acela care'i târât de această pasiune.

Argumentele curg asupra acestui fel de subiecte, și, vrei-nu vrei, trebuie să capitulezi. Dar când jertfa e făcută, când judecata și prudența sunt satisfăcute, ce filosof sau ce sofist mai poate găsi vre-un argument? și ce poți răspunde omului care ți spune: «Am urmat povețile d-tale, dar am pierdut tot; m'am purtat înțelepțește, dar sufăr?»

Aceasta era situația lui Frederic. Berneretta i-a scris de două ori. În scrisoarea dintâi, spunea că viața îi devenise de nesuferit, se ruga de el să vină s'o vadă din când în când, și să n'o părăsească cu totul.

El nu avea încredere în sine ca să răspundă acestei cereri. A doua scrisoare a venit aproape după câtva timp. «Mi-am revăzut părinții, scria Berneretta, și au început să se poarte cu mine mai blând. Unul din unchii mei a murit, și ne-a lăsat ceva bani. Mi-am comandat pentru debut niște costume cari o să ți placă, și pe cari ași voi să ți le arăt. Intră deci o clipă la mine, dacă treci pe la poartă».

De data asta, Frederic, s'a lăsat convins. Făcù o vizită prietenii sale; nimic însă din

toate cele scrise nu erau adevărate. Nu voise decât să'l mai vadă. El fù înduioșat de această stăruință ; dar și mai trist simți trebuința de a rezistă. La cele d'intâi cuvinte pe cari le rostì pentru a se întoarce la chestie, Berneretta îi astupă gura.

— Știu, zise ea ; sărută-mă și dute.

Gérard plecà la țară ; luă cu el și pe Frederic. In primele zile frumoase, călări-tul, i-a înapoiat ceva din voioșia-i ; Gérard făcuse ca și dânsul : îi dase pașaport me-tresei ; voiă să trăiască în libertate.

Cei doi tineri colindau pădurile împreună, și făceau curte unei arendășițe frumoase dintr'un sat vecin. Nu mult după aceia sosiră musafirii din Paris ; plimbarea tu lăsat deoparte și s'apucară de joc ; prân-zurile deveniră lungi și zgomotoase ; Frédéric nu putù să îndure această viață care îi luase ochii pe vremuri, și se între în singurătatea-i. Primi dela Besançon o scrisoare, prin care tată-său îl vesteà că D-șoara Darcy vine la Paris cu familia. Ea sosit într'adevăr în cursul săptămânei ; Frédéric, deși nu aveà tragere de inimă, se înfățișă. O găsi cum o lăsase, tot

credincioasă amorului ei tainic; și gata să se slujească de această credință ca de un mijloc de cochetărie. Dânsa i-a mărturisit că îi pare rău oarecum de cuvintele cam grele pe cari le pronunțase în timpul ultimei convorbiri avute împreună la Besançon. Il rugă pe Frédéric s'o ierte dacă s'a îndoit o clipă de discreția lui, și mai adăose că, ne voind să se mărite, îi oferă din nou prietenia, dar de data asta pentru totdeauna: când nu ești nici vesel nici fericit asemenea oterte sunt oricând binevenite; tânărul îi mulțumì prin urmare, și găseă, un oare care farmec să-și petreacă serile din când în când lângă dânsa.

Un fel de sete de emoții îndeamnă uneori pe oamenii blazați să caute extraordinarul. Poate sa pară de mirare ca o femeie așa tânără cum eră D-șoara Dary să aibă caracterul acesta ciudat și primejdios; în adevăr însă așa era dânsa. Nu i-a fost greu să câștige încrederea lui Frédéric și să-l tacă să-i povestească dragostele. Dânsa ar fi putut să-l mângâie; arătându-se cochetă față de el, l'ar fi putut face să-și uite măcar necazurile; dar îi plăcù să facă din potrivă.

În loc să'l certe că-și face de cap, dînsa-i spunea că amorul scuză tot și că nebuniile astea îi tăceau cinste; în loc să'l întărească în hotărîrea lui, îi repetă că nu e de părere să facă așa: «Eu de-ași fi bărbat, zicea dînsa, și de ași aveà libertatea pe care o ai D-ta, nimic în lume nu m'ar puteà despărți de femeia pe care-o iubesc; m'ași expune de bună voe la toate nenorocirile, la mizerie dacă ar trebui, decât să renunț la metresa mea».

O asemenea cuvîntare erà foarte ciudată în gura unei persoane tinere care nu cunoștea din lumea aceasta decât vatra familiei sale. Dar chiar din acesată pricină felul acesta de vorbă era și mai izbitor. D-ra Darcy aveà două motive ca să joce acest rol, care de altfel îi plăcea. Pe deo parte voià să dea dovada unei inimi mari și să facă pe romantica; pe de alta, prin asta voià să arate că nu numai că nu'i pare rău că Frédéric a uitat-o, ci chiar că-i arobă pasiunea.

Bietul băiat, pentru a doua oară, fu păcălit de această șurăbărie temeiască și s lăsă convins ca un copil de 17 ani. «

rațiunii și să respire în voe. Fără să gândească, apucă drumul spre casa Bernerettei; ploaia încetase; privi, la lumina lunii, ferestrele prietenii sale, poarta, strada cari-i erau atât de familiare.

Puse tremurând mâna pe sonerie, și, ca și odinioară, se întrebă de va găsi în odăiță locul acoperit sub cenușe și cina pregătită. Când să sune, stătù la îndoială.

«Ce iău ar fi adică, își zise el, de voiu petrece aici un ceas și de voiu cere Bernerettei o amintire a vechiului nostru amor? Ce primejdie a-și întâmpina? N'o să fim liberi mâine și unul și altul? Dacă nevoia ne desparte, de ce m'ași teme să o revăd un moment?»

Era miezul nopții; sună încetișor, și poarta se deschise. El și apucase să sue scara, dar portărița îl strigă și-i spuse că nu-i nimeni sus. Eră pentru prima dată că i se întâmplă să n'o găsească pe Berneretta acasă.

Gândi că s'o fi dus la spectacol și răspunse că o să aștepte; portărița însă se opuse. Dupe multă șovoială, dânsa-i mărturisî în sfârșit că Berneretta a ieșit de curme, și că se întoarce tocmai a doua zi

VIII

La ce bun să faci pe nepăsătorul când iubești? Ca să suferi mai amar în ziua când adevărul te copleșește? Frederic se jurase de atâtea ori că n'o să fie gelos de Berneretta, repetase asta așa des față de prietenii sei, că sfârșise prin a crede el însuși. Se întoarse acasă pe jos, fluierând un cadril.

«Are alt amant, spuneà el, bravo ei; asta doream și eu. De acum încolo sunt liniștit».

Dar cum ajunse acasă îl cuprinse o slăbi-ciune ucigătoare. Stătù pe un scaun, șiși luă fruntea în palme ca și cum ar fi vrut săși comprime gândul. După o luptă zadarnică, tot natura ieși cea mai tare; se sculă cu fața scaldată în lacrimi și găsi oare-care ușurare mărturisindu-și ceea ce simțea.

După această zguduitură violentă îl cuprinse o lăncezeală extremă.

Singurătatea îi devenise de nesuferit, și mai multe zile în șir, și-a petrecut vremea făcând vizite și umblând fără nici o țintă. Aci încercă să și recâștige nepăsarea cu care se fălise, aci se porneà pe-o mânie oarbă, cu gânduri de răzbunare.

Incepeà să-l cuprindă desgustul de viață. Iși aducea aminte de împrejurarea tristă care însoțise dragostea-i născândă; pilda această funestă o aveà în fața ochilor.

«Incep să pricep, îi spunea lui Gérard, nu mai mă mir că omul dorește moartea în asemenea cazuri. Nu te omori pentru o femeie, ci fiind-că simți că ești de prisos și nu se poate să mai viețuești când suferi atât, ori care ar fi pricina».

Gérard își cunoștea prea bine prietenul ca să se îndoiască de desnădejdea lui și prea îl iubea ca să-l lase în ghiarele ei. Prin niște protecții puternice, de cari nu se folosise nici odată pentru sine, găsi mijlocul să-l atașeze pe Frederic pe lângă o ambasadă.

Se înfățișă într'o dimineață la el cu un ordin de plecare din partea ministrului atacerilor streine.

«Călătoriile, îi zise el, sunt singurul și cel mai bun leac în potriua mâhnirei. Pentru a te putea hotărî să pleci din Paris, m'am făcut solicitator, și, slavă Domnului, am lisbutit. Dacă ai curaj, pleacă numai decât a Berna, unde te trimite ministrul». Frederic n'a stat la gânduri. I-a mulțumit prietenului și imediat a început să și aranjeze afacerile. Scrise lui tată-său, înștiințându-l de noile proiecte și 'i cerea autorizația. Răspunsul fù favorabil. Dupe 15 zile datoriile erau plătite, nimic nu se mai împotriva plecării lui Frederic, și acesta merse să și scoată pașaportul. D-șoara Darcy îi tot făcea mii de întrebări, el însă nu voia să 'i răspundă. Cât timp nu văzuse limpede în propria-i inimă, se învoise din slăbiciune la curiozitatea tinerei sale duhovnice. Dar acum suferința erà prea adevărată ca să consimtă să se joace cu ea, și, dându'și seama de primejdia pasiunii sale, înțelese cât de frivol erà interesul ce'l arată D-șoara Darcy. Făcù deci ce ar fi făcut ori-ce bărbat, într'un asemenea caz. Spre a se ajuta singur la vindecare, pretindea că-i vindecat, că l'a zăpăcit un pui de dragoste.

dar că acum, la vârsta lui, trebuie să cugete la lucruri mai serioase. D-șoara Darcy, vă închipuiți, n'aprobă asemenea sentimente: pentru dânsa nu era serios pe lume decât amorul; restul 'i se părea vrednic de disprețuit. Așa cel puțin vorbea dânsa. Frederic o lăsă să vorbească, și, ca să-i facă pe plac, spuse ca și dânsa că nici odată el n' o să știe să iubească. Inima îi spunea în destul contrariul, și, dându-se drept nestatornic, ar fi voit să nu mintă.

Cu cât simțea curajul micșorându-i-se, cu atât se grăbea să plece. Totuși nu se putea apăra în potriva unui gând care îl chinuia. Cine era noul amant al Bernerettei? Ce făcea ea? Dacă ar încerca s'o mai vadă odată? Gérard nu era de părerea asta; principiul lui era să nu faci nimic pe jumătate. De oarece Frederic era hotărât să se îndepărteze, îl sfătuiă să uite tot. «Ce vrei să afli? îi spunea; Berneretta sau n' o să îți spună nimic, sau o să falsifice adevărul. Dacă e neîndoios că o altă dragoste o ocupă, la ce bun s'o faci să mărturisească? O femeie în chestii d'astea, nici odată nu e sinceră cu un fost amant al ei, chiar

se despărțea de o moaște de familie care'î
eră scumpă; și ce bine nădăjduia din asta?
ce-ar putea află ca să se mângâie? Gérard
s'a dus s'o vadă pe Berneretta, și dacă va
scăpă dânsa vreo vorbă, câteva lacrimi, el n'o
să-i spue desigur nimic! Frederic se uită
spre poarta grădinii și se așteptă în toată
clipa să și vadă prietenul întorcându-se c'un
aer indiferent. Ce-are aface? vorba-i c'o vă-
zuse pe Berneretta; eră cu neputință să n'aibă
ceva să'i spună; câte nu face întâmplarea?

Poate să fi aflat multe lucruri la vizita
asta. Cu cât Gérard întârziă să se arate, cu
atât Frederic nădăjduia.

Cerul eră fără nori; copacii începeau să
se îmbrace cu verdeață.

La Tuileries e un copac, numit copacul
lui 20 Martie. E un castan care, zice-se,
eră înflorit în ziua când s'a născut regele
Romei, și care, în toți anii, înflorește la a-
ceiași epocă. Frederic se așezase de nenu-
mărate ori sub acest copac; se 'ndreaptă
într'acolo, din obicinuință, visător.

Castanul eră credincios poeticului său re-
nume; crăcile sale răspândeau primele mi-
resme ale anului. Femei, copii, tineri for-
foteau.

Pe toate fețele străluceă veselia primă-verei. Frederic se gândeă la viitor, la călătorie, la țara pe care o s'o vadă; o grije amestecată cu speranță îl frământă fără voe; tot ce 'l înconjură păreă că 'l cheamă la un traiu nou. Se gândeă la tată-său, a cărui mândrie și sprijin eră, și dela care nu promise, de când venise pe lume, decât dovezi de dragoste. Incet-încet idei mai blânde, mai sănătoase îi ocupară mintea. Mulțimea care se încrucișă în fața lui îl făcù să cugete la felurimea și nestatornicia lucrurilor. In-tr'adevăr se poate spectacol mai ciudat decât să vezi o gloată care se frământă, și să te gândești că fiecare ființă are o soartă a ei? Există ceva care să ne deă o idee mai justă de ceeace valorăm, și de ceeace suntem în ochii Providenței? Trebuie să trăim, se gândi Frederic, trebuie să ne supunem călăuzei supreme. Trebuie să mergem înainte chiar când suferim, căci nimeni nu știe unde merge. Sunt liber și destul de tânăr încă; trebuie să'mi fac curaj și să mă resemnez.

Cum stă așa, cufundat în gânduri, iată că se ivește Gérard și dă fuga spre el. Eră palid și foarte emoționat.

— Dragă, zise, el, hai cu mine. Iute, să nu pierdem vremea.

— Unde mă duci ?

— La ea. Te-am povățuit ce credeam că-i bine. Dar sunt ocazii când calculul dă greș și prudența nu mai e la modă.

— Dar ce s'a întâmplat ? strigă Frederic.

— O să afli ; hai, să dăm fuga.

Merseră împreună la Berneretta.

— Sue-te singur, spuse Gérard, mă'ntorc peste-o clipă ; — și se depărtă.

Frederic intră. Cheia eră în ușe, obloa-nele închise.

— Berneretto, unde ești ?

Nici un răspuns.

Innaintea prin întunerec, și, la lumina unui foc pe jumătate stins, zărește pe prietena lui culcată la pământ lângă cămin.

— Ce ai ? întreabă el ; ce s'a întâmplat ?

Aceiași tăcere.

Se apropie de dânsa și i iă mâna.

— Scoală-te, ce faci aci ?

Dar abia rosti aceste cuvinte, și se trase înapoi cuprins de groază. Mâna pe care o ținea eră înghețată și un corp neînsuflețit se rostogoli la picioarele lui.

Inspăimântat, chemă ajutor.

Gérard intră în casă, urmat de un medic. Au deschis fereastra; au așezat pe Berneretta în patul ei. Medicul o examinează, clătină din cap, și dă iute ordine. Simptomele erau evidente; biata fată luase otravă; dar ce fel de otravă? Medicul nu știa, și căută în zadar să ghicească. Mai întâi i-a lăsat puțin sânge bolnavei; Frederic o ține în brațe, ea deschise ochii, îl recunoscu și'l îmbrățișă, apoi căzù în letargie. Seara o făcură să ia o ceașcă cu cafea; dânsa își veni în fire ca și cum s'ar fi deșteptat dintr'un vis. O întrebară atunci de ce otravă se slujise; ea întâi n'a vrut să spună dar, luată la zor de medic, mărturisi. Un sfeșnic de alamă, așezat pe cămin, purtă niște semne de pilă; alergase la acest mijloc groaznic ca să mărească efectul unei doze slabe de opium, căci farmacistul la care se adresase nu voise să-i dea mai mult.

IX

Abia după 15 zile se găseà dânsa în afară de orice pericol. Incepù să se ridice și să ia puțină hrană; dar sănătatea îi erà prăpădită, și medicul spunea că o să sufere din pricina asta toată viața.

Frederic nu o părăsise. Nu cunoștea încă motivul care o făcuse să caute moartea, și se mirà că nimeni pe lume nu se ocupă de dânsa. Intr'adevăr, de 15 zile nu văzuse venind la ea nici o rudă, nici un străin. Adică amantul ei s'o fi părăsit într'o asemenea împrejurare? Părăsirea aceasta să fie pricina deznădejdei Bernerettei? Aceste două presupuneri îi păreau lui Frederic de-o potrivă de necredut, și prietena îi dădu să 'nțeleagă, că nu va da nici o lămurire în privința asta. Stà deci într'o îndoială groaznică, tulburat de-o gelozie tainică, reținut și de dragoste și de milă.

În mijlocul durerilor sale, Berneretta îi arată dragostea cea mai vie. Plină de recunoștință față de îngrijirile pe cari i le da,

dânsa erà, lângă el, mai veselă ca ori când, dar de-o veselie melancolică, și, ca să zic așa, învăluită în suferință.

Berneretta se sileà din toate puterile să'l distreze și să'l convingă să n'o lase singură. Dacă plecà de lângă dânsa, îl întrebà la ce ceas se întoarce.

Țineà să'l vadă prânzind la căpătâiul ei, și să adoarmă ținându'l de mână. Ca să nu se plictisească, îi povesteà mii de lucruri din viața ei trecută ; dar, când veneà vorba de prezent și de fapta ei funestă, deodată amuțea. Nici o întrebare, nici o rugăciune a lui Frederic, nu căpătau răspuns. Dacă dânsul stăruia, Berneretta se mâhnea și se întunecà.

Intr'o seară erà în pat ; îi lăsase sânge din nou, și mai picură încă puțintel din rana ne'nchisă bine.

Ea se uità zâmbind la o lacrimă de purpură ce-i curgeà pe brațul mai alb ca marmora.

— Mă mai iubești tu ? îi zise lui Frederic ; oare toate grozăviile acestea nu te dezgustă de mine ?

— Te iubesc, răspuse el, și de acum nimic nu ne va mai despărți.

— Adevărat să fie ? reluă ea îmbrățișându-l; nu mă amăgi; spune 'mi, nu-i oare un vis.

— Nu nu e vis; nu, draguță și scumpă iubită; să trăim liniștiți, să fim fericiți.

— Vai, nu putem, nu putem! zise ea cu neliniște. Apoi adăugă cu glas încet: — Și dacă nu putem, trebuie să încerc din nou.

Deși doar murmurase aceste cuvinte din urmă, Frederic le auzise, și se înfiorase. A doua zi le repetă lui Gérard.

«M'am hotărât, zise el; poate să spună tată-meu ce-o vrea, dar o iubesc, și fie ce-o fi, nu vreau s'o las să moară.

Hotărîrea luată eră primejdioasă, dar singura la care se oprise.

Scrise lui tată-său, și îi povestî toată istoria dragostei sale. Uitase în scrisoare de necredința Bernerettei; nu 'i vorbea decât de frumusețea ei, de statornicia ei, de dulcea îndărătnicie ce-a pus ca să'l revadă, în sfârșit de grozava încercare pe care o făcuse asupra-și. Tatăl lui Frederic, bătrân de vreo 70 de ani, iubea pe unicul său copil mai mult decât viața.

A dat fuga imediat la Paris, însoțit de

d-șoara Hombert, sora lui, d-șoară bătrână foarte habotnică.

Din nenorocire nici bătrânul nici tușica nu aveau virtutea discrețiunii, așa încât, cum sosiră, toate cunoștințele lor aflară că Frederic e amorezat nebun după o grizetă care se otrăvise pentru el. Ba mai adăugară că vreă s'o ia de nevastă ; răii voitori strigau că e un scandal, că necinstește familia; sub pretext că vreă să apere cauza băiatului, d-șoara Darcy povesti tot ce știa, cu amănuntele cele mai romantice. In scurt, voind să alunge furtuna, Frederic o văzù năvălind pe capul lui din toate părțile.

Intâi a trebuit să se întățișeze în fața rudelor și a prietenilor strânși la un loc, și să se supună la un tel de interogatoriu: nu doar că eră tratat ca un vinovat, din potrivă, îi arătau toată indulgența posibilă; dar trebuia să-și dea inima pe față și să auză cum îi sunt discutate tainele cele mai scumpe.

De prisos să mai spun că n'au luat nici o hotărîre, d. Hombert voia s'o vadă pe Berneretta; se duse la dânsa, îi vorbi mult, și 'i făcù mii de 'ntrebări la cari a știut să răspundă cu atâta gingășie și

nevinovăție în cât bătrânul fu înduioșat. Avusese și el, ca toată lumea, dragostile lui în tinerețe.

Plecă dela această întrevedere foarte tulburat și foarte îngrijat.

Chemă pe băiat și 'i spuse că e hotărât să facă o mică jertfă în favoarea Bernerettei, dacă aceasta i-o făgădui să învețe un meșteșug când s'o face bine. Frederic transmise această propunere prietenei sale.

— Dar tu, ce-o să faci ? zise ea : te gândești să rămâi sau să pleci ?

El răspunse c'o să rămână ; dar nu eră asta și părerea familiei. Asupra acestui punct, d. Hombert era neînduplecat. Ii înfățișă băiatului primejdia, rușinea, nepuțința unei asemenea legături ; îl făcù să simtă, în termeni bine-voitori și măsuțați, că și-ar știrbi reputația, că și-ar prăpădi viitorul.

După ce l'a silit să cugete, a întrebuintat iresistibilul argument care e a tot-puterencia părintească : se rugă de fiu-său ; aceasta făgădui tot ce voiră. Atâta sbucium, atâtea interese deosebite îl agitase, într'atât, că nu mai știà ce urmă să aleagă, și vă-

zând nenorocire în tot locul, nu mai îndrăsneă nici să lupte nici să aleagă. Chiar Gérard, de obicei foarte hotărît, dupe ce căută în zadar un mijloc de scăpare, se văzù obligat să-i spună că trebuie să se lase în voia soartei.

Două evenimente ne aşteptate schimbară deodată lucrurile. Intr'o seară, pe când Frederic era singur în odaie, văzù pe Berneretta intrând. Era palidă, cu părul în neorânduială; nişte figuri arzătoare făceau să-i lucească în ochi o scăpărare de speriat; împotriva obiceiului, vorba îi era scurtă, poruncitoare. Venise, zicea, să'l someze pe Frederic ca să se explice.

— Vrei să mă omori? îl întreabă. Mă iubeşti sau nu mă iubeşti? Ce? eşti copil? Ai nevoie să lucreze alţii pentru tine? Ai nebunia să'ţi consulţi părintele dacă trebuie sau nu să'ţi păstrezi iubita? Ce doresc oamenii aştia? Să ne despartă. Dacă şi tu vrei asta, n'ai de cât să le faci cheful, dacă nu vrei, tot aia. Vrei să pleci? ia-mă cu tine. N'o să învăţ nici odată un meşteşug; în teatru nu mai pot să intru. Cum aşi putea oare, în halul în care mă

găsesc? Prea sufăr mult ca să aștept, alege la un fel.

A vorbit pe tonul acesta aproape un ceas, întrerupând pe Frederic cum voia să'i răspundă. Degeaba căuta el s'o potolească. O exaltare așa de violentă nu putea să cedeze nici unui raționament. În sfârșit, istovită de oboseală, Berneretta izbucni în lacrimi. Tânărul o cuprinse în brațe, nu putea să reziste la atâta dragoste. Iși duce iubita pe patul său.

— Rămâi aci, îi zise el, și ceul să mă trăsnească de-oi lăsa să mi te smulgă. Nu vreau să mai aud nimic, și n'am să văd pe nimeni, de cât pe tine. Spui că am fost laș, și ai dreptate, dar acum s'a sfârșit, o să vezi. Dacă tată mă respinge, vei merge dupe mine; dacă D-zeu m'a făcut sărac, vom trăi și noi săraci. Puțin îmi pasă și de nume, și de familie, și de viitor.

Aceste cuvinte, pronunțate cu tot focul convingerii, mângaiară pe Berneretta. Il rugă atunci s'o însoțească pe jos până la ea; cu toate că se simțea moleșită, voia să ia aer. Pe drum, s'au înțeles asupra planului pe care aveau să'l urmeze. Frederic avea să

se prefacă cum-că se supune dorințelor tatălui său, dar o să'i înfățișeze că cu bani puțini nu e cu putință să te arunci în cariera diplomatică. O să ceară deci să'și termine stagiul. D-l Hombart o să cedeze fără îndoială, cu condiția ca fiu-său să uite dragostea lui nebună. Pe de altă parte, Berneretta, aveà să se mute în alt cartier, ca s'o creadă plecată. O să închirieze o odăiță în strada Harpei, sau prin înprejurimi; acolo, o să trăiască cu atâta economie, în cât banii de întreținere ai lui Frederic o să le ajungă la amândoi. De'n-dată ce s'o întoarce tată-său la Besancon, o să se 'ntâlnească cu ea, și or să stea împreună. Despre rest, ce-o vrea D-zeu. Acesta fu proiectul la care se opriră bieții îndrăgostiți, cari crezură că n'or să dea greș, cum se'ntâmplă totdeauna în asemenea cazuri. Două zile în urmă, Frederic, dupe o noapte fără somn, porni la prietena sa dis de dimineață, dela 6. O întrevedere pe care o avusese cu tată-său îl tulburase: i se cerea să plece la Berna, veneà să înbrățișeze pe Berneretta ca să 'și regăsească lângă dânsa curajul slăbit. Odaia era pus-

tie, patul gol. Întrebă pe portăriță, și află, fără să se mai poată îndoii, că are un rival și că e înșelat.

De data asta simți mai multă indignare de cât durere. Trădarea preă erà din cale afară pentru-ca disprețul să nu ia locul dragostei. Reîntors acasă, scrise o scrisoare lungă Bernerettei, prin care o copleșea cu reproșurile cele mai amare. Dar rupse scrisoarea asta când erà, aproape s'o trîrîtă : o creatură atît de mizerabilă nu 'i se părea vrednică de mânia lui.

Hotărî să plece cât se putea mai de grabă ; erà un loc liber pentru a doua zi în diligența de Strasburg ; îl opri, și a-lergă să vestească pe tată-său. Toată familia l'a felicitat ; nu l'au întreat, bine înțeleș, prin ce 'ntâmplare s'a supus așa de repede. Numai Gérard a aflat adevărul ; d-ra Darcy declară că-i mai mare mila, și că toți bărbații n'au pic de inimă. D-ra Homdert sporî din economiile ei suma mică pe care o luà nepotul său în buzunar. Un prânz de adio strânse toată familia, și Frederic plecă spre Elveția.

Plăcerile și ostenelele călătoriei, farmecul schimbărei, ocupațiile carierei sale noi, i-a liniștit curând sufletul. Nu se mai gândea decât cu groază la acea pasiune fatală care era cât pe-aci să 'l piardă. La ambasadă l'au primit toți foarte frumos; avea recomandatie bună; figura pleda în favoarea lui; o modestie naturală mărea valoarea talentelor sale, fără să le știrbească reflexul; nu după mult timp ocupă în lume un loc onorabil, și viitorul cel mai zâmbitor îi se deschidea înainte.

Berneretta i-a tot scris de câte-va ori. El întrebă în glumă dacă a plecat de-abinelea și dacă socoate să se întoarcă curând. El, întâi, nu voi să-i răspundă, dar, fiindcă scrisorile se țineau lanț și deveneau din ce în ce mai dragăstoase, își pierdă

în cele din urmă răbdarea. Răspunse și și deșertă inima. O întrebă pe Berneretta, în termenii cei mai amari, dacă a uitat de îndoita ei înșelăciune, și o rugă să-l cruce pe viitor de asemenea protestări prefăcute cu cari nu-l mai putea trage pe sfoară.

Mai adause, de altfel, că se 'nchină providenței care l'a luminat la timp, că hotărîrea îi era irevocabilă, și că probabil n'o să mai vadă Franța de cât dupe o lungă ședere în străinătate.

Odată scrisoarea aceasta trimisă, s'a simțit mai ușurat și scăpat pe de-a 'ntregul de tot trecutul. Berneretta a 'nțetat să-i mai scrie din clipa aceia, și nici n'a mai auzit vorbindu-se de ea.

O familie engleză destul de bogată locuia într'o casă frumoasă prin împrejurimile Bernei. Frederic fu recomandat acolo; trei fete, din cari cea mai mare nu avea 20 de ani, tăceau onorurile casei. Cea mare era de-o frumusețe remarcabilă. Dânsa băga de seamă curând ce impresie vie produsese asupra tânărului atașat, și nici ea nu se arătă nesimțitoare. Cu toate astea el nu eră încă bine vindecat ca să

se poată da unei dragoste noi. Dar după atâta sbucium și mâhnire, par'că simția trebuință să-și deschidă inima unui simțimânt liniștit și curat. Frumoasa Fanny nu devenise duhovnica lui, cum fusese d-ra Darcy, dar, fără ca dânsul să-i fi povestit necazurile, ghicea că suferise, și, fiindcă privirea ochilor ei albaștrii părea că mângâie pe Frederic, ea își întorcea adesea ochii spre el.

Bună-voința duce la simpatie și simpatia la dragoste. Dupe trei luni, dragostea nu venise încă, dar eră pe cale să vină. Un bărbat cu firea atât de pătimașe și de expansivă ca Frederic, nu putea să fie statornic de cât cu condiția să prindă încredere. Gérard avusese dreptate altădată când îi spunea c'o să iubească pe Berneretta mai mult decât crede, dar pentru asta a trebuit ca și Berneretta să-l iubească în aparență cel puțin. Revoltând inimile slabe, se pune în joc existența lor; trebuie ca ele să se sfărâme sau să uite, căci n'au puterea de a rămâne credincioase unei amintiri chinuitoare. Frederic începù deci să se obicinuiască, zi cu zi, să nu mai trăiască

de cât pentru Fanny ; în curând ajunse vorba de căsătorie. Tânărul nu avea cîne ştie ce avere, dar avea o poziţie făcută şi protecţii puternice ; dragostea care trece peste orice piedică, pleda pentru dînsul, rămase hotărît că vor cere o favoare la curtea Franţei, şi că Frederic, numit al doilea secretar, va deveni soţul Fanny-i.

Ziua cea fericită sosi în sfârşit; nouii căsătoriţi tocmai se deşteptau, şi Frederic, în beţia fericii, îşi ţinea soţia în braţe. Erau aşezaţi în faţa căminului ; un pâlپایت al focului şi o ţâşnitură a flăcărilor îl făcî să tresară. Printr'un ciudat efect al memoriei, îşi aduse aminte de ziua când, pentru prima dată, se găsisse ast-fel cu Berneretta, lângă căminul unei odăiţe. Lasă să comenteze această ciudată întâmplare, acei, a căror imaginaţie admite că omul îşi presimte soarta. Chiar în clipa aceea îi se înmîna lui Frederic o scrisoare cu timbrul din Paris, care-i vestea moartea Bernerettei. N'am trebuinţă să'i zugrăvesc mirarea şi durerea ; mă voiu mulţumi să pun sub ochii cititorului ultimul adio al sărmanei fete adresat prietenului său : se

va găsi în el lămurirea purtării sale în câte-va rânduri, scrise în stilul acela jumătate vesel și jumătate trist care erà o particularitate a ei :

«Vai! Frederic, știai bine că erà un vis. Nu se puteà să trăim în pace și să fim fericiți. Am voit să plec de aci, am primit vizita unui tânăr pe care 'l cunoscusem în provincie, pe timpul gloriei mele, erà nebun dupe mine la Bordeaux. Nu știu de unde'mi aflate adresa, a venit și mi s'a aruncat la picioare, ca și cum ași mai fi fost regină de teatru. Imi oferea averea de care nu preà era mare lucru, și inima care nu-i făcea un ban. Asta erà a doua zi, dragul meu, adu-ți aminte, — mă părăsise-și repetându'mi că pleci.

«Nu eram veselă de loc, iubitul meu, și nu prea știam unde să mă duc să mănânc.

«M'am lăsat ademenită ; din nefericire n'am putut să rabd : — cum e azi, îmi trimisesem pantofii la el și mâine mi i-am luat înapoi, și m'am hotărît să mor.

«Da, puișorul meu, am voit să te las acolo. N'ași puteà trăi în ucenicie. Cu

toate astea a doua oară eram hotărîtă. Dar tată-tău a mai venit pe la mine, vezi asta n'ai știut-o. Ce voiai tu să-i spun? I-am făgăduit să te uit, și m'am întors iar la adoratorul meu. Ah! cum mă plictisea! Eu sunt de vină dacă toți bărbații î'm par sluți și proști, de când te iubesc pe tine? Totuși nu pot să mai trăesc numai cu aer. Ce vrei să fac?

«Nu măucid, dragul meu, ci'mi dau lovitura ultimă, nu fac vre-o crimă grozavă. Sănătatea mi-e șubredă, pierdută pentru totdeauna. N'ar fi nimic asta dacă n'ar fi plictiseala.

«Am auzit că te însori, e frumoasă? Adio, adio. Adu'ți aminte, când s'o face timpul frumos, de vremea când îți udai florile. Ah! cât de repede te-am iubit! Când te zăream, simțeam în mine o tresărire, o paloare care mă cuprindea. Eram foarte fericită cu tine. Adio.

«Dacă ar fi voit tată-tău, noi nu ne-am fi părăsit nici odată, dar vezi, nenorocire, nici tu n'aveai parale, nici eu. Dacă 'ași fi intrat la o cusătorie, n'ăși fi putut stă, așa încât, ce vrei? Iată până acum două încercări pe cari le-am început din nou,

«Te încredințez că nu din nebunie vreau să mor, sunt în toate mințile. Părinții mei (D-zeu să'i ierte!) s'au întors iar. Dacă ai ști ce vor să facă din mine! Prea e desgustător să fii jucăria mizeriei și să te vezi hârțuită ast-fel. Când ne iubeam odinioară, dacă am fi fost mai economi, ar fi fost cu mult mai bine. Dar vezi, tu voiai să mergi la spectacol și să petrecem. Am petrecut seri frumoase la Bordeiu.

«Îți scriu pe o noapte tristă, mult mai tristă, fii sigur, ca aceia când ai venit să suni și nu m'ai găsit acasă. Nu te crezusem nici odată gelos; când am aflat că te-ai mâniat, mi-a făcut și rău și plăcere. De ce n'ai avut răbdarea să mă aștepti? Ai fi văzut ce înfățișare am întorcându-mă dela norocul meu, dar n'are a face, mă iubeai mai mult de cât spuneai.

«Ași voi să sfârșesc, și nu pot.

«Mă agăț de hârtia asta ca de o rămășiță a vieței, îndesesc rândurile, așa voi să pot adună toată tăria pe care-o mai am și să ți-o trimit.

«Nu, tu nu mi-ai cunoscut sufletul.

«M'ai iubit fiind-că ești bun, veneai la

mine din milă, și poate că și pentru
 cerea ta. Dacă ași fi fost bogată nu m-
 fi părăsit, iată ce mi spun într'una ; acea
 e singurul lucru care mi mai dă curaj. Adio.

«Dea Domnul ca tată-tău să nu se că-
 iască de răul pe care l'a pricinuit ! Acuma
 o simt, ce n'ași da să știu să lucrez ceva,
 să am o meserie la îndemână. E prea târ-
 ziu. Dacă ți-ai putea vedeà viața într'o og-
 lindă, când ești copil, acum n'a-și în-
 cheia-o așa ; tu m'ai iubi încă, ba poate
 că nu, fiindcă o să te însori.

«Cum de-ai putut să mi scrii o scrisoa-
 re atât de aspră ? De oare-ce tată-tău mi-o
 cerea și tu trebuia să pleci, credeam că
 nu tac rău să mi iau un alt amant. N'am
 mai simțit nici odată așa ceva, și nici o-
 dată n'am văzut mutră mai caraghioasă ca
 atunci când i-am declarat că mă întorc a-
 casă la mine.

«Scrisoarea ta m'a desnădăjduit, am ră-
 mas în fața focului meu două zile în șir,
 fără să pot spune o vorbă, fără să mă pot
 mișca. M'am născut prea fără noroc, dra-
 gul meu. Tu nici nu poți crede ce soartă
 mi-a hărăzit Dumnezeu pe lume, timp de

— Măre-o 20 de anișori de când trăesc: par'că
 m'na fost un făcut. Când eram copilă, mă bă-
 nășteau, și dacă plângeam, mă goneau afară:
 «Dute de vezi dacă plouă», spunea tata.
 Când am împlinit 12 ani m'au pus să dau
 scânduri la rândeă, și când am ajuns fe-
 meie, alt canon! Viața mi s'a scurs încer-
 când să trăesc, și văzând în cele din urmă
 că trebuie să mor.

«Săți răsplătească Dumnezeu, căci nu-
 mai tu mi-ai dat singurile, singurile zile
 fericite! Cu tine am respirat din toți plă-
 mării; săți ajute Dumnezeu! Să fii feri-
 cit, liber, dragul meu! Să fii iubit așa cum
 te-a iubit sărmana ta Berneretta, care se
 sfârșește!

«Nu te întrista, — acum o să se sfârșească
 tot. Ți amintești de-o tragedie germană
 pe care mi-o citeai într'o seara, când stam
 împreună? Eroul piesei întreabă: «Ce vom
 striga murind? *Libertate!*» răspunde micul
 George. Tu ai plâns citind acest cuvânt.
 Plângi dar; acesta e ultimul strigăt al pri-
 eteniei tale.

«Cei săraci mor fără testament; totuși
 îți trimit o șuviță din părul meu. Intr'o

zi, când frizerul mi'l arsese cu fierul, țiu minte, erai cât p'aci să'l bați.

«Fiindcă nu voiai să mi se ardă părul, cred că n'o să arunci în foc această șuviță.

«Adio, încă odată adio, pentru veci.

«Credincioasa ta prietenă

«BERNERETTA»

Mi s'a spus că după citirea acestei scrisori, Frederic ar fi încercat să se ucidă. Nu voiu vorbi aci despre asta; celor nepăsători de foarte multe ori li se par caraghioase asemenea fapte, când mai supraviețuești. Judecata oamenilor e tristă în ce privește punctul acesta; se râde de cel care încearcă să moară, iar cel care moare e dat uitărei.

A apărut în editura „**Bibliotecei
pentru Toți**“. No. 467 — 468

ALEXANDRIA

sau

Istoria lui Alexandru cel mare

MACEDON

Cartea aceasta, cea mai celebră din scrierile populare românești, a fost, timp de aproape două veacuri, cartea de predilecție a poporului românesc. Aproape nu există român știutor de carte, care să nu se fi desfătat când-va cu cetirea miraculoaselor întâmplări ale lui Alexandru Macedon.

Alexandria a apărut până acum în numeroase ediții. Toate însă păcătuiau fie prin prețul prea urcat pentru o carte destinată poporului, fie prin neîngrijirea cu care erau alcătuite.

De data asta **Alexandria** apare într-o ediție bine îngrijită în editura **Bibliotecei pentru toți** și se vinde numai cu prețul de **60 Bani**.

Comenzile să se adreseze librăriei
Leon Alcalay, București

BIBLIOTECA pentru TOȚI

A apărut în **Biblioteca pentru Toți**
admirabila scriere pentru tinerime de

EDMONDO DE AMICIS

CUORE

(Inimă de Copil)

Cu numeroase Ilustrațiuni

Scene din viața copiilor. O lucrare celebră care a avut darul să captiveze toate vârstele, căci deși se adresează în deosebi copiilor, dar și oamenii mari găsesc în ea o comoară de observații minunate și un nesecat izvor de simțiri alese

Tradusă după ediția 351-a Italianească

DE

TRAIAN G. STOENESCU

Prețul Lei 1.20

Volumul Cartonat Elegant Prețul Lei 2.